OVIDE HEROIDES (3992 vers)

PENELOPE ULIXI

H_1

Haec tua Penelope lento tibi mittit, Ulixe ;
nil mihi rescribas attinet ; ipse veni.
Troja jacet certe, Danais invisa puellis ;
vix Priamus tanti totaque Troja fuit.
O utinam tum, cum Lacedaemona classe petebat,
obrutus insanis esset adulter aquis !
Non ego deserto jacuissem frigida lecto ;
non quererer tardos ire relicta dies
nec mihi quaerenti spatiosam fallere noctem
lassaret viduas pendula tela manus.
Quando ego non timui graviora pericula veris ?
Res est solliciti plena timoris amor.
In te fingebam violentos Troas ituros ;
nomine in Hectoreo pallida semper eram.
Sive quis Antilochum narrabat ab hoste revictum,
Antilochus nostri causa timoris erat,
sive Menoetiaden falsis cecidisse sub armis,
flebam successu posse carere dolos.
Sanguine Tlepolemus Lyciam tepefecerat hastam ;
Tlepolemi leto cura novata mea est.
Denique, quisquis erat castris jugulatus Achivis,
frigidius glacie pectus amantis erat.
Sed bene consuluit casto deus aequus amori :
versa est in cineres sospite Troja viro.
Argolici rediere duces ; altaria fumant ;
ponitur ad patrios barbara praeda deos.
Grata ferunt nymphae pro salvis dona maritis,
illi victa suis Troica fata canunt.
Mirantur lassique senes trepidaeque puellae ;
narrantis conjunx pendet ab ore viri,
atque aliquis posita monstrat fera proelia mensa
pingit et exiguo Pergama tota mero :
"Hac ibat Simois, haec est Sigeia tellus ;
hic steterat Priami regia celsa senis ;
illic Aeacides, illic tendebat Ulixes ;
hic alacer missos terruit Hector equos."
Omnia namque tuo senior te quaerere misso
rettulerat nato Nestor, at ille mihi.
Rettulit et ferro Rhesumque Dolonaque caesos,
utque sit hic somno proditus, ille dolo.
Ausus es, o nimium nimiumque oblite tuorum,
Thracia nocturno tangere castra dolo
totque simul mactare viros, adjutus ab uno.
At bene cautus eras et memor ante mei !
Usque metu micuere sinus, dum victor amicum
dictus es Ismariis isse per agmen equis.
Sed mihi quid prodest vestris disjecta lacertis

Ilios, et, murus quod fuit, esse solum,
si maneo qualis Troja durante manebam
virque mihi dempto fine carendus abest ?
Diruta sunt aliis, uni mihi Pergama restant,
incola captivo quae bove victor arat.
Jam seges est, ubi Troja fuit, resecandaque falce
luxuriat Phrygio sanguine pinguis humus ;
semisepulta virum curvis feriuntur aratris
ossa ; ruinosas occulit herba domos.
Victor abes nec scire mihi quae causa morandi
aut in quo lateas ferreus orbe, licet.
Quisquis ad haec vertit peregrinam litora puppim,
ille mihi de te multa rogatus abit,
quamque tibi reddat, si te modo viderit usquam,
traditur huic digitis charta notata meis.
Nos Pylon, antiqui Neleia Nestoris arva,
misimus ; incerta est fama remissa Pylo.
Misimus et Sparten ; Sparte quoque nescia veri.
Quas habitas terras aut ubi lentus abes ?
Utilius starent etiamnunc moenia Phoebi
(irascor votis heu ! levis ipsa meis).
Scirem, ubi pugnares et tantum bella timerem
et mea cum multis juncta querela foret.
Quid timeam, ignoro ; timeo tamen omnia demens
et patet in curas area lata meas.
Quaecumque aequor habet, quaecumque pericula tellus,
tam longae causas suspicor esse morae.
Haec ego dum stulte metuo, quae vestra libido est,
esse peregrino captus amore potes ;
forsitan et narres quam sit tibi rustica conjunx,
quae tantum lanas non sinat esse rudes.
Fallar, et hoc crimen tenues vanescat in auras,
neve, revertendi liber, abesse velis !
Me pater Icarius viduo discedere lecto
cogit et immensas increpat usque moras.
Increpet usque licet ! tua sum, tua dicar oportet ;
Penelope conjunx semper Ulixis ero.
Ille tamen pietate mea precibusque pudicis
frangitur et vires temperat ipse suas.
Dulichii Samiique et quos tulit alta Zacynthos
turba ruunt in me luxuriosa proci
inque tua regnant nullis prohibentibus aula ;
viscera nostra, tuae dilacerantur opes.
Quid tibi Pisandrum Polybumque Medontaque dirum
Eurymachique avidas Antinoique manus
atque alios referam, quos omnis turpiter absens
ipse tuo partis sanguine rebus alis ?
Irus egens pecorisque Melanthius actor edendi
ultimus accedunt in tua damna pudor.
Tres sumus inbelles numero, sine viribus uxor
Laertesque senex Telemachusque puer.
Ille per insidias paene est mihi nuper ademptus,
dum parat invitis omnibus ire Pylon.
Di, precor, hoc jubeant, ut euntibus ordine fatis
ille meos oculos conprimat, ille tuos.
Hac faciunt custosque boum longaevaque nutrix,
tertius immundae cura fidelis harae.
Sed neque Laertes, ut qui sit inutilis armis,

106 hostibus in mediis regna tenere potest,
107 [Telemacho veniet, vivat modo, fortior aetas :
108 nunc erat auxiliis illa tuenda patris] ;
109 nec mihi sunt vires inimicos pellere tectis.
110 Tu citius venias, portus et ara tuis !
111 Est tibi sitque, precor, natus, qui mollibus annis
112 in patrias artes erudiendus erat.
113 Respice Laerten ; ut tu sua lumina condas,
114 extremum fati sustinet ille diem.
115 Certe ego, quae fueram te discedente puella,
116 protinus ut venias, facta videbor anus.

PHYLLIS DEMOPHOONTI

H_2 v.1 Hospita, Demophoon, tua te Rhodopeia Phyllis
2 ultra promissum tempus abesse queror.
3 Cornua cum lunae pleno semel orbe coissent,
4 litoribus nostris ancora pacta tua est ;
5 luna quater latuit, toto quater orbe recrevit,
6 nec vehit Actaeas Sithonis unda rates.
7 Tempora si numeres (bene quae numeramus amantes),
8 non venit ante suam nostra querela diem.
9 Spes quoque lenta fuit ; tarde, quae credita laedunt,
10 credimus. Invita nunc es amante nocent.
11 Saepe fui mendax pro te mihi, saepe putavi
12 alba procellosos vela referre Notos.
13 Thesea devovi, quia te dimittere nollet ;
14 nec tenuit cursus forsitan ille tuos.
15 Interdum timui ne, dum vada tendis ad Hebri,
16 mersa foret cana naufraga puppis aqua.
17 Saepe deis supplex, ut tu, scelerate, valeres,
18 [cum prece turicremis sum venerata sacris ;
19 saepe, videns ventos caelo pelagoque faventes,]
20 ipsa mihi dixi : "Si valet ille, venit."
21 Denique fidus amor quidquid properantibus obstat
22 finxit et ad causas ingeniosa fui.
23 At tu lentus abes, nec te jurata reducunt
24 numina, nec nostro motus amore redis.
25 Demophoon, ventis et verba et vela dedisti :
26 vela queror reditu, verba carere fide.
27 Dic mihi, quid feci, nisi non sapienter amavi ?
28 Crimine te potui demeruisse meo.
29 Unum in me scelus est, quod te, scelerate, recepi,
30 sed scelus hoc meriti pondus et instar habet.
31 Jura, fides ubi nunc commissaque dextera dextrae,
32 quique erat in falso plurimus ore deus ?
33 Promissus socios ubi nunc Hymenaeus in annos,
34 qui mihi conjugii sponsor et obses erat ?
35 Per mare, quod totum ventis agitatur et undis,
36 per quod nempe ieras, per quod iturus eras,
37 perque tuum mihi jurasti, nisi fictus et ille est,
38 concita qui ventis aequora mulcet, avum,
39 per Venerem nimiumque mihi facientia tela,
40 altera tela arcus, altera tela faces,
41 Junonemque, toris quae praesidet alma maritis,
42 et per taediferae mystica sacra deae.

Si de tot laesis sua numina quisque deorum
vindicet, in poenas non satis unus eris.
At laceras etiam puppes furiosa refeci,
ut, qua desererer, firma carina foret,
remigiumque dedi, quo me fugiturus abires.
Heu ! patior telis vulnera facta meis !
Credidimus blandis, quorum tibi copia, verbis ;
credidimus generi nominibusque tuis,
credidimus lacrimis ; an et hae simulare docentur
hae quoque habent artes quaque jubentur eunt ?
Dis quoque credidimus. Quo jam tot pignora nobis ?
Parte satis potui qualibet inde capi.
Nec moveor quod te juvi portuque locoque :
debuit haec meriti summa fuisse mei.
Turpiter hospitium lecto cumulasse jugali
paenitet, et lateri conseruisse latus.
Quae fuit ante illam, mallem suprema fuisset
nox mihi, dum potui Phyllis honesta mori.
Speravi melius, quia me meruisse putavi ;
quaecumque ex merito spes venit, aequa venit.
Fallere credentem non est operosa puellam
gloria ; simplicitas digna favore fuit.
Sum decepta tuis et amans et femina verbis ;
Di faciant laudis summa sit ista tuae.
Inter et Aegidas media statuaris in urbe,
magnificus titulis stet pater ante suis.
Cum fuerit Sciron lectus torvusque Procrustes
et Sinis et tauri mixtaque forma viri
et domitae bello Thebae fusique bimembres
et pulsata nigri regia caeca dei,
hoc tua post illos titulo signetur imago :
"Hic est, cujus amans hospita capta dolo est."
De tanta rerum turba factisque parentis
sedit in ingenio Cressa relicta tuo ;
quod solum excusat, solum miraris in illo ;
heredem patriae, perfide, fraudis agis.
Illa (nec invideo) fruitur meliore marito
inque capistratis tigribus alta sedet.
At mea despecti fugiunt conubia Thraces,
quod ferar externum praeposuisse meis.
Atque aliquis "jam nunc doctas eat, inquit, Athenas ;
armiferam Thracen qui regat, alter erit".
Exitus acta probat ? Careat successibus, opto,
quisquis ab eventu facta notanda putat.
At si nostra tuo spumescant aequora remo,
jam mihi, jam dicar consuluisse meis.
Sed neque consului, nec te mea regia tanget
fessaque Bistonia membra lavabis aqua.
Illa meis oculis species abeuntis inhaeret,
cum premeret portus classis itura meos.
Ausus es amplecti colloque infusus amantis
oscula per longas jungere pressa moras
cumque tuis lacrimis lacrimas confundere nostras,
quodque foret velis aura secunda queri
et mihi discedens suprema dicere voce :
"Phylli, fac expectes Demophoonta tuum."
Expectem, qui me numquam visurus abisti ?
Expectem pelago vela negante tamen ?

Et tamen expecto. Redeas modo serus amanti,
ut tua sit solo tempore lapsa fides.
Quid precor infelix ? Te jam tenet altera conjunx
forsitan et, nobis qui male favit, Amor,
utque tibi excidimus, nullam, puto, Phyllida nosti.
Ei mihi, si quae sim Phyllis et unde rogas,
quae tibi, Demophoon, longis erroribus acto
Threicios portus hospitiumque dedi,
cujus opes auxere meae, cui dives egenti
munera multa dedi, multa datura fui,
quae tibi subjeci latissima regna Lycurgi,
nomine femineo vix satis apta regi,
[qua patet umbrosum Rhodope glacialis ad Haemum,
et sacer admissas exigit Hebrus aquas],
cui mea virginitas avibus libata sinistris
castaque fallaci zona recincta manu.
Pronuba Tisiphone thalamis ululavit in illis
et cecinit maestum devia carmen avis.
Adfuit Allecto brevibus torquata colubris,
suntque sepulcrali lumina mota face.
Maesta tamen scopulos fluctuosaque litora calco
quaque patent oculis litora lata meis,
sive die laxatur humus, seu frigida lucent
sidera, prospicio quis freta ventus agat,
et quaecumque procul venientia lintea vidi,
protinus illa meos auguror esse deos.
In freta procurro, vix me retinentibus undis,
mobile qua primas porrigit aequor aquas.
Quo magis accedunt, minus et minus utilis adsto ;
linquor et ancillis excipienda cado.
Est sinus, adductos modice falcatus in arcus ;
ultima praerupta cornua mole rigent ;
hinc mihi suppositas immittere corpus in undas
mens fuit, et, quoniam fallere pergis, erit.
Ad tua me fluctus projectam litora portent
occurramque oculis intumulata tuis.
Duritia ferrum ut superes adamantaque teque :
"Non tibi sic," dices, "Phylli, sequendus eram."
Saepe venenorum sitis est mihi, saepe cruenta
trajectam gladio morte perire juvat ;
colla quoque, infidis quia se nectenda lacertis
praebuerunt, laqueis inplicuisse juvat.
Stat nece matura tenerum pensare pudorem ;
in necis electu parva futura mora est.
Inscribere meo causa invidiosa sepulcro ;
aut hoc aut simili carmine notus eris :
"Phyllida Demophoon leto dedit hospes amantem ;
ille necis causam praebuit, ipsa manum."

BRISEIS ACHILLI

H_3

Quam legis, a rapta Briseide littera venit,
vix bene barbarica Graeca notata manu.
Quascumque adspicies, lacrimae fecere lituras ;
sed tamen et lacrimae pondera vocis habent.
Si mihi pauca queri de te dominoque viroque

fas est, de domino pauca viroque querar.
Non, ego poscenti quod sum cito tradita regi,
culpa tua est, quamvis haec quoque culpa tua est.
Nam simul Eurybates me Talthybiosque vocarunt,
Eurybati data sum Talthybioque comes ;
alter in alterius jactantes lumina vultum
quaerebant taciti noster ubi esset amor.
Differri potui ; poenae mora grata fuisset.
Ei mihi ! discedens oscula nulla dedi,
at lacrimas sine fine dedi rupique capillos.
Infelix ! iterum sum mihi visa capi.
Saepe ego decepto volui custode reverti,
sed me qui timidam prenderet, hostis erat ;
si progressa forem, caperer ne, nocte, timebam,
quamlibet ad Priami munus itura nurum.
Sed data sim, quia danda fui. Tot noctibus absum
nec repetor ; cessas, iraque lenta tua est.
Ipse Menoetiades, tum cum tradebar, in aurem :
"Quid fles ? hic parvo tempore," dixit, "eris."
Nec repetisse parum ; pugnas ne reddar, Achille.
I nunc et cupidi nomen amantis habe.
Venerunt ad te Telamone et Amyntore nati,
ille gradu propior sanguinis, ille comes,
Laertaque satus, per quos comitata redirem.
Auxerunt blandas grandia dona preces,
viginti fulvos operoso ex aere lebetas
et tripodas septem pondere et arte pares ;
addita sunt illis auri bis quinque talenta,
bis sex adsueti vincere semper equi,
quodque supervacuum est, forma praestante puellae
Lesbides, eversa corpora capta domo,
cumque tot his (sed non opus est tibi conjuge) conjunx
ex Agamemnoniis una puella tribus.
Si tibi ab Atride pretio redimenda fuissem,
quae dare debueras, accipere illa negas.
Qua merui culpa fieri tibi vilis, Achille ?
Quo levis a nobis tam cito fugit amor ?
An miseros tristis fortuna tenaciter urget,
nec venit inceptis mollior hora meis ?
Diruta Marte tuo Lyrnesia moenia vidi
(et fueram patriae pars ego magna meae) ;
vidi consortes pariter generisque necisque
tres cecidisse (tribus, quae mihi, mater erat) ;
vidi, quantus erat, fusum tellure cruenta
pectora jactantem sanguinolenta virum.
Tot tamen amissis te compensavimus unum ;
tu dominus, tu vir, tu mihi frater eras,
tu mihi, juratus per numina matris aquosae,
utile dicebas ipse fuisse capi,
scilicet ut, quamvis veniam dotata, repellas
et mecum fugias, quae tibi dantur, opes.
Quin etiam fama est, cum crastina fulserit Eos,
te dare nubiferis lintea velle Notis.
Quod scelus ut pavidas miserae mihi contigit aures,
sanguinis atque animi pectus inane fuit.
Ibis et o ! miseram cui me, violente, relinques ?
Quis mihi desertae mite levamen erit ?
Devorer ante, precor, subito telluris hiatu

aut rutilo missi fulminis igne cremer,
quam sine me Phthiis canescant aequora remis
et videam puppes ire relicta tuas !
Si tibi jam reditusque placent patriique Penates,
non ego sum classi sarcina magna tuae.
Victorem captiva sequar, non nupta maritum ;
est mihi, quae lanas molliat, apta manus.
Inter Achaeiadas longe pulcherrima matres
in thalamos conjunx ibit eatque tuos,
digna nurus socero, Jovis Aeginaeque nepote,
cuique senex Nereus prosocer esse velit.
Nos humiles famulaeque tuae data pensa trahemus,
et minuent plenas stamina nostra colos.
Exagitet ne me tantum tua, deprecor, uxor,
quae mihi nescio quo non erit aequa modo,
neve meos coram scindi patiare capillos
et leviter dicas : "Haec quoque nostra fuit."
Vel patiare licet, dum ne contempta relinquar.
Hic mihi vae ! miserae concutit ossa metus.
Quid tamen expectas ? Agamemnona paenitet irae
et jacet ante tuos Graecia maesta pedes.
Vince animos iramque tuam, qui cetera vincis.
Quid lacerat Danaas inpiger Hector opes ?
Arma cape, Aeacide, sed me tamen ante recepta,
et preme turbatos Marte favente viros.
Propter me mota est, propter me desinat ira
simque ego tristitiae causa modusque tuae.
Nec tibi turpe puta precibus succumbere nostris ;
conjugis Oenides versus in arma prece est.
Res audita mihi, nota est tibi. Fratribus orba
devovit nati spemque caputque parens.
Bellum erat ; ille ferox positis secessit ab armis
et patriae rigida mente negavit opem.
Sola virum conjunx flexit. Felicior illa !
At mea pro nullo pondere verba cadunt.
Nec tamen indignor nec me pro conjuge gessi
saepius in domini serva vocata torum.
Me quaedam, memini, dominam captiva vocabat :
"Servitio," dixi, "nominis addis onus."
Per tamen ossa viri subito male tecta sepulcro,
semper judiciis ossa verenda meis,
perque trium fortes animas, mea numina, fratrum,
qui bene pro patria cum patriaque jacent,
perque tuum nostrumque caput, quae junximus una,
perque tuos enses, cognita tela meis,
nulla Mycenaeum sociasse cubilia mecum
juro ; fallentem deseruisse velis.
Si tibi nunc dicam " fortissime, tu quoque jura
nulla tibi sine me gaudia facta", neges.
At Danai maerere putant. Tibi plectra moventur,
te tenet in tepido mollis amica sinu.
Et quisquam quaerit quare pugnare recuses.
Pugna nocet, citharae voxque Venusque juvant ;
tutius est jacuisse toro, tenuisse puellam,
Threiciam digitis increpuisse lyram,
quam manibus clipeos et acutae cuspidis hastam
et galeam pressa sustinuisse coma.
Sed tibi pro tutis insignia facta placebant,

partaque bellando gloria dulcis erat.
An, tantum dum me caperes fera bella probabas,
cumque mea patria laus tua victa jacet ?
Di melius ! validoque, precor, vibrata lacerto
transeat Hectoreum Pelias hasta latus !
Mittite me, Danai. Dominum legata rogabo
multaque mandatis oscula mixta feram.
Plus ego quam Phoenix, plus quam facundus Ulixes,
plus ego quam Teucri, credite, frater agam.
Est aliquid, collum solitis tetigisse lacertis,
praesentisque oculos admonuisse sui.
Sis licet immitis matrisque ferocior undis,
ut taceam, lacrimis comminuere meis.
Nunc quoque (sic omnes Peleus pater inpleat annos,
sic eat auspiciis Pyrrhus ad arma tuis)
respice sollicitam Briseida, fortis Achille,
nec miseram lenta ferreus ure mora,
aut, si versus amor tuus est in taedia nostri,
quam sine te cogis vivere, coge mori,
utque facis, coges. Abiit corpusque colorque ;
sustinet hoc animae spes tamen una tui.
Qua si destituor, repetam fratresque virumque ;
nec tibi magnificum femina jussa mori.
Cur autem jubeas ? Stricto pete corpora ferro ;
est mihi qui fosso pectore sanguis eat.
Me petat ille tuus, qui, si dea passa fuisset,
ensis in Atridae pectus iturus erat.
A ! potius serves nostram, tua munera, vitam.
Quod dederas hosti victor, amica rogo.
Perdere quos melius possis, Neptunia praebent
Pergama ; materiam caedis ab hoste pete.
Me modo, sive paras inpellere remige classem,
sive manes, domini jure venire jube.

PHAEDRA HIPPOLYTO

H_4 Quam nisi tu dederis, caritura est ipsa, salutem
mittit Amazonio Cressa puella viro.
Perlege, quodcumque est. Quid epistula lecta nocebit ?
Te quoque in hac aliquid quod juvet esse potest.
His arcana notis terra pelagoque feruntur ;
inspicit acceptas hostis ab hoste notas.
Ter tecum conata loqui ter inutilis haesit
lingua, ter in primo restitit ore sonus.
Qua licet et quitur, pudor est miscendus amori ;
dicere quae puduit, scribere jussit amor.
Quidquid Amor jussit, non est contemnere tutum ;
regnat et in dominos jus habet ille deos.
Ille mihi primo dubitanti scribere dixit :
"Scribe. Dabit victas ferreus ille manus."
Adsit et, ut nostras avido fovet igne medullas,
figat sic animos in mea vota tuos !
Non ego nequitia socialia foedera rumpam ;
fama ,velim quaeras, crimine nostra vacat.
Venit amor gravius, quo serius. Urimur intus ;
urimur, et caecum pectora vulnus habent.

Scilicet ut teneros laedunt juga prima juvencos
frenaque vix patitur de grege captus equus,
sic male vixque subit primos rude pectus amores
sarcinaque haec animo non sedet apta meo.
[Ars fit, ubi a teneris crimen condiscitur annis ;
quae venit exacto tempore, pejus amat.]
Tu nova servatae capies libamina famae
et pariter nostrum fiet uterque nocens.
Est aliquid plenis pomaria carpere ramis
et tenui primam delegere ungue rosam.
Si tamen ille prior, quo me sine crimine gessi,
candor ab insolita labe notandus erat,
at bene successit, digno quod adurimur igni ;
pejus adulterio turpis adulter obest.
Si mihi concedat Juno fratremque virumque,
Hippolytum videor praepositura Jovi.
Jam quoque, vix credes, ignotas mittor in artes ;
est mihi per saevas impetus ire feras ;
jam mihi prima dea est arcu praesignis adunco
Delia ; judicium subsequor ipsa tuum.
In nemus ire libet pressisque in retia cervis
hortari celeris per juga summa canes,
aut tremulum excusso jaculum vibrare lacerto
aut in graminea ponere corpus humo.
Saepe juvat versare leves in pulvere currus
torquentem frenis ora fugacis equi ;
nunc feror, ut Bacchi furiis Eleleides actae,
quaeque sub Idaeo tympana colle movent
aut quas semideae Dryades Faunique bicornes
numine contactas attonuere suo.
Namque mihi referunt, cum se furor ille remisit,
omnia ; me tacitam conscius urit amor.
Forsitan hunc generis fato reddamus amorem
et Venus ex tota gente tributa petat.
Juppiter Europen (prima est ea gentis origo)
dilexit, tauro dissimulante deum ;
Pasiphae mater, decepto subdita tauro,
enixa est utero crimen onusque suo ;
perfidus Aegides, ducentia fila secutus,
curva meae fugit tecta sororis ope.
En, ego nunc, ne forte parum Minoia credar,
in socias leges ultima gentis eo.
Hoc quoque fatale est ; placuit domus una duabus ;
me tua forma capit, capta parente soror.
Thesides Theseusque duas rapuere sorores ;
ponite de nostra bina tropaea domo.
Tempore quo nobis inita est Cerealis Eleusin,
Gnosia me vellem detinuisset humus.
Tunc mihi praecipue, nec non tamen ante, placebas ;
acer in extremis ossibus haesit amor.
Candida vestis erat, praecincti flore capilli,
flava verecundus tinxerat ora rubor,
quemque vocant aliae vultum rigidumque trucemque,
pro rigido Phaedra judice fortis erat.
Sint procul a nobis juvenes ut femina compti.
Fine coli modico forma virilis amat.
Te tuus iste rigor positique sine arte capilli
et levis egregio pulvis in ore decet.

Sive ferocis equi luctantia colla recurvas,
exiguo flexos miror in orbe pedes ;
seu lentum valido torques hastile lacerto,
ora ferox in se versa lacertus habet ;
sive tenes lato venabula cornea ferro,
denique nostra juvat lumina, quidquid agas.
Tu modo duritiam silvis depone jugosis.
Non sum duritia digna perire tua.
Quid juvat incinctae studia exercere Dianae
et Veneri numeros eripuisse suos ?
Quod caret alterna requie, durabile non est ;
haec reparat vires fessaque membra novat ;
arcus (et arma tuae tibi sunt imitanda Dianae)
si numquam cesses tendere, mollis erit.
Clarus erat silvis Cephalus multaeque per herbas
conciderant illo percutiente ferae,
nec tamen Aurorae male se praebebat amandum ;
ibat ad hunc sapiens a sene diva viro.
Saepe sub ilicibus Venerem Cinyraque creatum
sustinuit positos quaelibet herba duos.
Arsit et Oenides in Maenalia Atalanta ;
illa ferae spolium pignus amoris habet.
Nos quoque quam primum turba numeremur in ista ;
si Venerem tollas, rustica silva tua est.
Ipsa comes veniam, nec me latebrosa movebunt
saxa neque obliquo dente timendus aper.
Aequora bina suis oppugnant fluctibus Isthmon
et tenuis tellus audit utrumque mare.
Hic tecum Troezena colam, Pittheia regna ;
jam nunc est patria carior illa mea.
Tempore abest aberitque diu Neptunius heros ;
illum Pirithoi detinet ora sui ;
praeposuit Theseus, nisi si manifesta negamus,
Pirithoum Phaedrae Pirithoumque tibi.
Sola nec haec ad nos injuria venit ab illo ;
in magnis laesi rebus uterque sumus.
Ossa mei fratris clava perfracta trinodi
sparsit humi, soror est praeda relicta feris.
Prima securigeras inter virtute puellas
te peperit, nati digna vigore parens ;
si quaeras ubi sit, Theseus latus ense peregit ;
nec tanto mater pignore tuta fuit.
At ne nupta quidem taedaque accepta jugali ;
cur, nisi ne caperes regna paterna nothus ?
Addidit et fratres ex me tibi, quos tamen omnis
non ego tollendi causa, sed ille fuit.
O utinam nocitura tibi, pulcherrime rerum,
in medio nisu viscera rupta forent !
I nunc, sic meriti lectum reverere parentis,
quem fugit et factis abdicat ipse suis.
Nec, quia privigno videar coitura noverca,
terruerint animos nomina vana tuos.
Ista vetus pietas, aevo moritura futuro,
rustica Saturno regna tenente fuit ;
Juppiter esse pium statuit, quodcumque juvaret,
et fas omne facit fratre marita soror.
Illa coit firma generis junctura catena,
imposuit nodos cui Venus ipsa suos.

Nec labor est celare, licet peccemus, ut illa ;
     cognato poterit nomine culpa tegi.
Viderit amplexus aliquis, laudabimur ambo,
     dicar privigno fida noverca meo.
Non tibi per tenebras duri reseranda mariti
     janua, non custos decipiendus erit ;
[ut tenuit domus una duos, domus una tenebit ;
     oscula aperta dabas, oscula aperta dabis ;]
tutus eris mecum laudemque merebere culpa,
     tu licet in lecto conspiciare meo.
Tolle moras tantum properataque foedera junge ;
     qui mihi nunc saevit, sic tibi parcat Amor.
Non ego dedignor supplex humilisque precari.
     Heu ! ubi nunc fastus altaque verba ? Jacent.
Et pugnare diu nec me submittere culpae
     certa fui, certi siquid haberet amor ;
victa precor genibusque tuis regalia tendo
     bracchia. Quid deceat, non videt ullus amans.
Depuduit, profugusque pudor sua signa reliquit.
     Da veniam fassae duraque corda doma.
Quod mihi sit genitor, qui possidet aequora, Minos,
     quod veniant proavi fulmina torta manu,
quod sit avus radiis frontem vallatus acutis,
     purpureo tepidum qui movet axe diem,
nobilitas sub amore jacet ; miserere priorum
     et, mihi si non vis parcere, parce meis.
[Est mihi dotalis tellus Jovis insula, Crete ;
     serviat Hippolyto regia tota meo.
Flecte, ferox, animos ! Potuit corrumpere taurum
     mater ; eris tauro saevior ipse truci ?]
Per Venerem, parcas, oro, quae plurima mecum est.
     Sic numquam, quae te spernere possit, ames ;
sic tibi secretis agilis dea saltibus adsit
     silvaque perdendas praebeat alta feras ;
sic faveant Satyri montanaque numina Panes,
     et cadat adversa cuspide fossus aper ;
sic tibi dent Nymphae, quamvis odisse puellas
     diceris, arentem quae levet unda sitim.
Addimus his precibus lacrimas quoque. Verba precantis
     perlegis, at lacrimas finge videre meas.

OENONE PARIDI

H_5

[Nympha suo Paridi, quamvis suus esse recuset,
     mittit ab Idaeis verba legenda jugis.]
Perlegis ? an conjunx prohibet nova ? Perlege ; non est
     ista Mycenaea littera facta manu.
Pegasis Oenone, Phrygiis celeberrima silvis,
     laesa queror de te, si sinis, ipse meo.
Quis deus opposuit nostris sua numina votis ?
     Ne tua permaneam, quod mihi crimen obest ?
Leniter, e merito quicquid patiare, ferendum est ;
     quae venit indignae poena, dolenda venit.
Nondum tantus eras, cum te contenta marito
     edita de magno flumine nympha fui.
Qui nunc Priamides (absit reverentia vero),

servus eras ; servo nubere nympha tuli.
Saepe greges inter requievimus arbore tecti
mixtaque cum foliis praebuit herba torum ;
saepe super stramen fenoque jacentibus alto
defensa est humili cana pruina casa.
Quis tibi monstrabat saltus venatibus aptos
et tegeret catulos qua fera rupe suos ?
Retia saepe comes maculis distincta tetendi,
saepe citos egi per juga longa canes.
Incisae servant a te mea nomina fagi
et legor Oenone falce notata tua ;
et quantum trunci, tantum mea nomina crescunt.
crescite et in titulos surgite recta meos.
[Populus est, memini, fluviali consita rivo,
est in qua nostri littera scripta memor ;]
popule, vive, precor, quae consita margine ripae
hoc in rugoso cortice carmen habes :
"Cum Paris Oenone poterit spirare relicta,
ad fontem Xanthi versa recurret aqua."
Xanthe, retro propera versaeque recurrite lymphae !
Sustinet Oenonen deseruisse Paris.
Illa dies fatum miserae mihi dixit, ab illa
pessima mutati coepit amoris hiemps,
qua Venus et Juno sumptisque decentior armis
venit in arbitrium nuda Minerva tuum.
Attoniti micuere sinus gelidusque cucurrit,
ut mihi narrasti, dura per ossa tremor.
Consului (neque enim modice terrebar) anusque
longaevosque senes ; constitit esse nefas.
Caesa abies sectaeque trabes et classe parata
caerula ceratas accipit unda rates.
Flesti discedens ; hoc saltem parce negare.
Praeterito magis est iste pudendus amor.
Et flesti et nostros vidisti flentis ocellos ;
miscuimus lacrimas maestus uterque suas ;
non sic adpositis vincitur vitibus ulmus,
ut tua sunt collo bracchia nexa meo.
A ! quotiens, cum te vento quererere teneri,
riserunt comites ; ille secundus erat.
Oscula dimissae quotiens repetita dedisti ;
quam vix sustinuit dicere lingua "vale" !
Aura levis rigido pendentia lintea malo
suscitat et remis eruta canet aqua.
Prosequor infelix oculis abeuntia vela,
qua licet, et lacrimis umet arena meis,
utque celer venias, virides Nereidas oro,
scilicet ut venias in mea damna celer.
Votis ergo meis, alii rediture, redisti.
Ei mihi ! pro dira paelice blanda fui.
Adspicit immensum moles nativa profundum ;
mons fuit ; aequoreis illa resistit aquis.
Hinc ego vela tuae cognovi prima carinae
et mihi per fluctus impetus ire fuit.
Dum moror, in summa fulsit mihi purpura prora.
Pertimui ; cultus non erat ille tuus.
Fit propior terrasque cita ratis attigit aura ;
femineas vidi corde tremente genas.
Non satis id fuerat (quid enim furiosa morabar ?) ;

haerebat gremio turpis amica tuo.
Tunc vero rupique sinus et pectora planxi
et secui madidas ungue rigente genas,
implevique sacram querulis ululatibus Iden ;
illuc has lacrimas in mea saxa tuli.
Sic Helene doleat defectaque conjuge ploret,
quaeque prior nobis intulit, ipsa ferat.
Nunc tibi conveniunt, quae te per aperta sequantur
aequora legitimos destituantque viros.
At cum pauper eras armentaque pastor agebas,
nulla nisi Oenone pauperis uxor erat.
Non ego miror opes, nec me tua regia tangit
nec de tot Priami dicar ut una nurus.
Non tamen ut Priamus nymphae socer esse recuset
aut Hecubae fuerim dissimulanda nurus.
Dignaque sum et cupio fieri matrona potentis ;
sunt mihi quas possint sceptra decere manus.
Nec me, faginea quod tecum fronde jacebam,
despice ; purpureo sum magis apta toro.
Denique tutus amor meus est ; mihi nulla parantur
bella nec ultrices advehit unda rates.
Tyndaris infestis fugitiva reposcitur armis ;
hac venit in thalamos dote superba tuos.
Quae si sit Danais reddenda, vel Hectora fratrem,
vel cum Deiphobo Polydamanta roga ;
quid gravis Antenor, Priamus quid suadeat ipse,
consule, quis aetas longa magistra fuit.
Turpe rudimentum, patriae praeponere raptam ;
causa pudenda tua est ; justa vir arma movet.
Nec tibi, si sapias, fidam promitte Lacaenam,
quae sit in amplexus tam cito versa tuos.
Ut minor Atrides temerati foedera lecti
clamat et externo laesus amore dolet,
tu quoque clamabis. Nulla reparabilis arte
laesa pudicitia est ; deperit illa semel.
Ardet amore tui. Sic et Menelaon amavit ;
nunc jacet in viduo credulus ille toro.
Felix Andromache certo bene nupta marito !
uxor ad exemplum fratris habenda fui.
Tu levior foliis, tum cum sine pondere suci
mobilibus ventis arida facta volant ;
et minus est in te quam summa pondus arista,
quae levis adsiduis solibus usta riget.
Hoc tua (nam recolo) quondam germana canebat
sic mihi diffusis vaticinata comis :
"Quid facis, Oenone ? Quid arenae semina mandas ?
Non profecturis litora bubus aras.
Graia juvenca venit, quae te patriamque domumque
perdat. Io ! prohibe. Graia juvenca venit.
Dum licet, obscenam ponto demergite puppim.
Heu ! quantum Phrygii sanguinis illa vehit."
Dixerat ; in cursu famulae rapuere furentem,
at mihi flaventes diriguere comae.
A ! nimium miserae vates mihi vera fuisti :
possidet, en, saltus Graia juvenca meos.
Sit facie quamvis insignis, adultera certe est.
deseruit socios hospite capta deos.
Illam de patria Theseus (nisi nomine fallor)

nescio quis Theseus abstulit ante sua.
A juvene et cupido credatur reddita virgo ?
Unde hoc compererim tam bene, quaeris ? Amo.
Vim licet appelles et culpam nomine veles ;
quae totiens rapta est, praebuit ipsa rapi.
At manet Oenone fallenti casta marito ;
et poteras falli legibus ipse tuis.
Me Satyri celeres (silvis ego tecta latebam)
quaesierunt rapido, turba proterva, pede
cornigerumque caput pinu praecinctus acuta
Faunus in immensis, qua tumet Ida, jugis.
Me fide conspicuus Trojae munitor amavit ;
ille meae spolium virginitatis habet,
id quoque luctando ; rupi tamen ungue capillos,
oraque sunt digitis aspera facta meis.
Nec pretium stupri gemmas aurumque poposci ;
turpiter ingenuum munera corpus emunt.
Ipse ratus dignam medicas mihi tradidit artes
admisitque meas ad sua dona manus.
Quaecumque herba potens ad opem radixque medendi
utilis in toto nascitur orbe, mea est.
Me miseram, quod amor non est medicabilis herbis !
Deficior prudens artis ab arte mea.
[Ipse repertor opis vaccas pavisse Pheraeas
fertur et e nostro saucius igne fuit.]
Quod nec graminibus tellus fecunda creandis
nec deus, auxilium tu mihi ferre potes.
Et potes, et merui. Dignae miserere puellae.
Non ego cum Danais arma cruenta fero ;
sed tua sum tecumque fui puerilibus annis,
et tua, quod superest temporis, esse precor.

HYPSIPYLE IASONI

H_6

[Lemnias Hypsipyle, Bacchi genus, Aesone nato
dicit, et in verbis pars quota mentis erat.]
Litora Thessaliae reduci tetigisse carina
diceris auratae vellere dives ovis.
Gratulor incolumi quantum sinis ; hoc tamen ipso
debueram scripto certior esse tuo.
Nam ne pacta tibi praeter mea regna redires,
cum cuperes, ventos non habuisse potes.
Quamlibet adverso signatur epistula vento ;
Hypsipyle missa digna salute fui.
Cur mihi fama prior quam littera nuntia venit
isse sacros Martis sub juga panda boves,
seminibus jactis segetes adolesse virorum
inque necem dextra non eguisse tua,
pervigilem spolium pecudis servasse draconem,
rapta tamen forti vellera fulva manu ?
Haec ego si possem timide credentibus "ista
ipse mihi scripsit" dicere, quanta forem !
Quid queror officium lenti cessasse mariti ?
Obsequium, maneo si tua, grande tuli.
Barbara narratur venisse venefica tecum,
in mihi promissi parte recepta tori.

Credula res amor est. Utinam temeraria dicar
criminibus falsis insimulasse virum !
Nuper ab Haemoniis hospes mihi Thessalus oris
venerat et tactum vix bene limen erat :
"Aesonides," dixi, "quid agit meus ? " Ille pudore
haesit in opposita lumina fixus humo.
Protinus exilui tunicisque a pectore ruptis
"Vivit ? an," exclamo, "me quoque fata vocant ? "
"Vivit," ait timidus ; timidum jurare coegi ;
vix mihi teste deo credita vita tua est.
[Utque animus rediit, tua facta requirere coepi.
Narrat aenipedes Martis arasse boves,
vipereos dentes in humum pro semine jactos,
et subito natos arma tulisse viros ;
terrigenas populos civili Marte peremptos
implesse aetatis fata diurna suae.
Devictus serpens. Iterum, si vivat Iason,
quaerimus ; alternant spesque timorque fidem.]
Singula dum narrat, studio cursuque loquendi
detegit ingenio vulnera facta tuo.
Heu ! ubi pacta fides ? ubi conubialia jura
faxque sub arsuros dignior ire rogos ?
Non ego sum furto tibi cognita ; pronuba Juno
adfuit et sertis tempora vinctus Hymen ;
[at mihi nec Juno nec Hymen, sed tristis Erinys
praetulit infaustas sanguinolenta faces.]
Quid mihi cum Minyis, quid cum Tritonide pinu ?
Quid tibi cum patria, navita Tiphy, mea ?
Non erat hic aries villo spectabilis aureo,
nec senis Aeetae regia Lemnos erat.
Certa fui primo (sed me mala fata trahebant)
hospita feminea pellere castra manu,
Lemniadesque viros, nimium quoque, vincere norunt ;
milite tam forti vitta tuenda fuit.
Urbe virum ut vidi, tectoque animoque recepi.
Hic tibi bisque aestas bisque cucurrit hiemps.
Tertia messis erat, cum tu dare vela coactus
implesti lacrimis talia verba tuis :
"Abstrahor, Hypsipyle, sed (dent modo fata recursus !)
vir tuus hinc abeo, vir tibi semper ero ;
quod tamen e nobis gravida celatur in alvo,
vivat, et ejusdem simus uterque parens ! "
Hactenus et lacrimis in falsa cadentibus ora
cetera te memini non potuisse loqui.
Ultimus e sociis sacram conscendis in Argo.
Illa volat ; ventus concava vela tenet ;
[caerula propulsae subducitur unda carinae ;
terra tibi, nobis adspiciuntur aquae.]
In latus omne patens turris circumspicit undas ;
huc feror et lacrimis osque sinusque madent.
Per lacrimas specto, cupidaeque faventia menti
longius adsueto lumina nostra vident.
Adde preces castas immixtaque vota timori,
nunc quoque te salvo persoluenda mihi.
Vota ego persolvam ? votis Medea fruetur !
Cor dolet atque ira mixtus abundat amor.
Dona feram templis, vivum quod Iasona perdo ?
Hostia pro damnis concidat icta meis ?

Non equidem secura fui semperque verebar
ne pater Argolica sumeret urbe nurum.
Argolidas timui ; nocuit mihi barbara paelex.
Non exspectata vulnus ab hoste tuli.
Nec facie meritisque placet, sed carmina novit
diraque cantata pabula falce metit.
[Illa reluctantem cursu deducere Lunam
nititur et tenebris abdere Solis equos ;
illa refrenat aquas obliquaque flumina sistit ;
illa loco silvas vivaque saxa movet ;
per tumulos errat passis discincta capillis
certaque de tepidis colligit ossa rogis.
Devovet absentis simulacraque cerea fingit,
et miserum tenues in jecur urget acus,]
et quae nescierim melius. Male quaeritur herbis
moribus et forma conciliandus amor.
Hanc potes amplecti thalamoque relictus in uno
impavidus somno nocte silente frui ?
Scilicet ut tauros, ita te juga ferre coegit,
quaque feros angues, te quoque mulcet ope.
Adde, quod adscribi factis procerumque tuisque
se facit et titulo conjugis uxor obest.
Atque aliquis Peliae de partibus acta venenis
imputat et populum qui sibi credat habet :
"Non haec Aesonides, sed Phasias Aeetine
aurea Phrixeae terga revellit ovis."
Non probat Alcimede mater tua (consule matrem).
Non pater, a gelido cui venit axe nurus ;
illa sibi a Tanai Scythiaeque paludibus udae
quaerat et a patria Phasidis usque virum !
Mobilis Aesonide vernaque incertior aura,
cur tua polliciti pondere verba carent ?
Vir meus hinc ieras, vir non meus inde redisti ;
sim reducis conjunx, sicut euntis eram !
Si te nobilitas generosaque nomina tangunt,
en, ego Minoo nata Thoante feror.
Bacchus avus ; Bacchi conjunx redimita corona
praeradiat stellis signa minora suis.
Dos tibi Lemnos erit, terra ingeniosa colenti ;
me quoque dotales inter habere potes.
Nunc etiam peperi ; gratare ambobus, Iason.
Dulce mihi gravidae fecerat auctor onus.
Felix in numero quoque sum prolemque gemellam,
pignora Lucina bina favente dedi.
Si quaeris cui sint similes, cognosceris illis ;
fallere non norunt ; cetera patris habent,
legatos quos paene dedi pro matre ferendos ;
sed tenuit coeptas saeva noverca vias.
Medeam timui ; plus est Medea noverca ;
Medeae faciunt ad scelus omne manus.
Spargere quae fratris potuit lacerata per agros
corpora, pignoribus parceret illa meis ?
Hanc, hanc, o demens Colchisque ablate venenis,
diceris Hypsipyles praeposuisse toro !
Turpiter illa virum cognovit adultera virgo ;
me tibi teque mihi taeda pudica dedit.
Prodidit illa patrem ; rapui de caede Thoanta.
Deseruit Colchos ; me mea Lemnos habet.

Quid refert, scelerata piam si vincit et ipso
crimine dotata est emeruitque virum ?
Lemniadum facinus culpo, non miror, Iason ;
quamlibet infirmis ipse dat arma dolor.
Dic age, si ventis, ut oportuit actus iniquis
intrasses portus tuque comesque meos
obviaque exissem fetu comitante gemello,
hiscere nempe tibi terra roganda fuit ?
Quo vultu natos, quo me, scelerate, videres ?
Perfidiae pretio qua nece dignus eras ?
Ipse quidem per me tutus sospesque fuisses,
non quia tu dignus, sed quia mitis ego ;
paelicis ipsa meos implessem sanguine vultus,
quosque veneficiis abstulit illa suis.
Medeae Medea forem. Quodsi quid ab alto
justus adest votis Juppiter ille meis,
quod gemit Hypsipyle, lecti quoque subnuba nostri
maereat et leges sentiat ipsa suas,
utque ego destituor conjunx materque duorum,
a totidem natis orba sit aque viro ;
nec male parta diu teneat pejusque relinquat ;
exulet et toto quaerat in orbe fugam.
Quam fratri germana fuit miseroque parenti
filia, tam natis, tam sit acerba viro ;
cum mare, cum terras consumpserit, aera temptet :
erret inops, exspes, caede cruenta sua.
Haec ego, conjugio fraudata Thoantias, oro.
Vivite devoto nuptaque virque toro !

DIDO AENEAE

H_7

[Accipe, Dardanide, moriturae carmen Elissae ;
quae legis a nobis ultima verba legis.]
Sic ubi fata vocant, udis abjectus in herbis
ad vada Maeandri concinit albus olor.
Nec quia te nostra sperem prece posse moveri,
adloquor (adverso movimus ista deo),
sed merita et famam corpusque animumque pudicum
cum male perdiderim, perdere verba leve est.
Certus es ire tamen miseramque relinquere Didon,
atque idem venti vela fidemque ferent.
Certus es, Aenea, cum foedere solvere naves
quaeque ubi sint nescis, Itala regna sequi.
Nec nova Carthago, nec te crescentia tangunt
moenia nec sceptro tradita summa tuo.
Facta fugis, facienda petis ; quaerenda per orbem
altera, quaesita est altera terra tibi.
Ut terram invenias, quis eam tibi tradet habendam ?
Quis sua non notis arva tenenda dabit ?
Alter amor tibi restat ? habenda est altera Dido ?
Quamque iterum fallas, altera danda fides ?
Quando erit ut condas instar Carthaginis urbem
et videas populos altus ab arce tuos ?
Omnia si veniant nec di tua vota morentur,
unde tibi, quae te sic amet, uxor erit ?
Uror ut inducto ceratae sulpure taedae ;

Aenean animo noxque diesque refert.
Ille quidem male gratus et ad mea munera surdus
et quo, si non sim stulta, carere velim.
Non tamen Aenean, quamvis male cogitat, odi,
sed queror infidum questaque pejus amo.
Parce, Venus, nurui, durumque amplectere fratrem,
frater Amor ! Castris militet ille tuis
atque ego quem coepi (neque enim dedignor) amare,
materiam curae praebeat ille meae.
Fallor et ista mihi falso jactatur imago ;
matris ab ingenio dissidet ille suae.
Te lapis et montes innataque rupibus altis
robora, te saevae progenuere ferae,
aut mare, quale vides agitari nunc quoque ventis,
quo tamen adversis fluctibus ire paras.
Quo fugis ? obstat hiemps. Hiemis mihi gratia prosit.
Adspice ut eversas concitet Eurus aquas.
Quod tibi malueram, sine me debere procellis ;
justior est animo ventus et unda tuo.
Non ego sum tanti (quamvis merearis, inique)
ut pereas, dum me per freta longa fugis.
Exerces pretiosa odia et constantia magno,
si, dum me careas, est tibi vile mori.
Jam venti ponent, strataque aequaliter unda
caeruleis Triton per mare curret equis.
Tu quoque cum ventis utinam mutabilis esses !
et, nisi duritia robora vincis, eris.
Quid, si nescires insana quid aequora possunt ?
Expertae totiens tam male credis aquae !
Ut, pelago suadente etiam, retinacula solvas,
multa tamen latus tristia pontus habet.
Nec violasse fidem temptantibus aequora prodest ;
perfidiae poenas exigit ille locus,
praecipue cum laesus amor, quia mater Amorum
nuda Cytheriacis edita fertur aquis.
Perdita ne perdam, timeo, noceamve nocenti
neu bibat aequoreas naufragus hostis aquas.
Vive, precor ! sic te melius quam funere perdam ;
tu potius leti causa ferere mei.
Finge, age, te rapido (nullum sit in omine pondus)
turbine deprendi ; quid tibi mentis erit ?
Protinus occurrent falsae perjuria linguae
et Phrygia Dido fraude coacta mori ;
conjugis ante oculos deceptae stabit imago
tristis et effusis sanguinolenta comis.
Quidquid id est totum merui ; concedite, dicas,
quaeque cadent, in te fulmina missa putes.
Da breve saevitiae spatium pelagique tuaeque ;
grande morae pretium tuta futura via est.
Nec mihi tu curae ; puero parcatur Iulo.
Te satis est titulum mortis habere meae.
Quid puer Ascanius, quid commeruere Penates ?
Ignibus ereptos obruet unda deos ?
Sed neque fers tecum, nec quae mihi perfide, jactas,
presserunt umeros sacra paterque tuos.
Omnia mentiris, neque enim tua fallere lingua
incipit a nobis primaque plector ego.
Si quaeras ubi sit formosi mater Iuli,

occidit a duro sola relicta viro.
Haec mihi narraras ; haec me movere. Merentem
ure ; minor culpa poena futura mea est.
Nec mihi mens dubia est quin te tua numina damnent ;
per mare, per terras septima jactat hiemps.
Fluctibus ejectum tuta statione recepi
vixque bene audito nomine regna dedi.
His tamen officiis utinam contenta fuissem,
et mihi concubitus fama sepulta foret !
Illa dies nocuit, qua nos declive sub antrum
caeruleus subitis compulit imber aquis.
Audieram vocem ; nymphas ululasse putavi ;
Eumenides fatis signa dedere meis.
Exige, laese pudor, poenam et violate Sychaeeu
ad quem, me miseram, plena pudoris eo.
Est mihi marmorea sacratus in aede Sychaeus
(oppositae frondes velleraque alba tegunt) ;
hinc ego me sensi noto quater ore citari ;
ipse sono tenui dixit : "Elissa, veni."
Nulla mora est, venio, venio tibi dedita conjunx ;
sum tamen admissi tarda pudore mei.
Da veniam culpae ; decepit idoneus auctor ;
invidiam noxae detrahit ille meae.
Diva parens seniorque pater, pia sarcina nati,
spem mihi mansuri rite dedere viri ;
si fuit errandum, causas habet error honestas ;
Adde fidem, nulla parte pigendus erit.
Durat in extremum vitaeque novissima nostrae
prosequitur fati, qui fuit ante, tenor.
Occidit Herceas conjunx mactatus ad aras,
et sceleris tanti praemia frater habet.
Exul agor cineresque viri patriamque relinquo
et feror in duras hoste sequente vias.
Adplicor ignotis fratrique elapsa fretoque
quod tibi donavi, perfide, litus emo ;
urbem constitui lateque patentia fixi
moenia finitimis invidiosa locis.
Bella tument ; bellis peregrina et femina temptor,
vixque rudis portas urbis et arma paro ;
mille procis placui, qui in me coiere querentes
nescio quem thalamis praeposuisse suis.
Quid dubitas vinctam Gaetulo tradere Iarbae ?
Praebuerim sceleri bracchia nostra tuo.
Est etiam frater, cujus manus impia poscit
respergi nostro, sparsa cruore viri.
Pone deos et quae tangendo sacra profanas.
Non bene caelestis impia dextra colit ;
Si tu cultor eras elapsis igne futurus,
paenitet elapsos ignibus esse deos.
Forsitan et gravidam Didon, scelerate, relinquas,
parsque tui lateat corpore clausa meo.
Accedet fatis matris miserabilis infans
et nondum nato funeris auctor eris,
cumque parente sua frater morietur Iuli,
poenaque conexos auferet una duos.
Sed jubet ire deus. Vellem vetuisset adire
Punica nec Teucris pressa fuisset humus.
Hoc duce nempe deo ventis agitaris iniquis

et teris in rapido tempora longa freto ?
Pergama vix tanto tibi erant repetenda labore,
Hectore si vivo quanta fuere forent.
Non patrium Simoenta petis, sed Thybridis undas ;
nempe ut pervenias quo cupis, hospes eris,
utque latet vitatque tuas abtrusa carinas,
vix tibi continget terra petita seni.
Hos potius populos in dotem, ambage remissa,
accipe et advectas Pygmalionis opes ;
Ilion in Tyriam transfer felicius urbem
resque loco regis sceptraque sacra tene.
Si tibi mens avida est belli, si quaerit Iulus
unde suo partus Marte triumphus eat,
quem superet, ne quid desit, praebebimus hostem ;
hic pacis leges, hic locus arma capit.
Tu modo, per matrem fraternaque tela, sagittas,
perque fugae comites, Dardana sacra, deos,
(sic superent, quoscumque tua de gente reportas,
Mars ferus et damni sit modus ille tui,
Ascaniusque suos feliciter impleat annos,
et senis Anchisae molliter ossa cubent !)
parce, precor, domui, quae se tibi tradit habendam.
Quod crimen dicis praeter amasse meum ?
Non ego sum Phthia magnisque oriunda Mycenis
nec steterunt in te virque paterque meus.
Si pudet uxoris, non nupta, sed hospita dicar ;
dum tua sit, Dido quidlibet esse feret.
Nota mihi freta sunt Afrum plangentia litus ;
temporibus certis dantque negantque viam ;
cum dabit aura viam, praebebis carbasa ventis ;
nunc levis ejectam continet alga ratem.
Tempus ut observem, manda mihi ; serius ibis,
nec te, si cupies, ipsa manere sinam.
Et socii requiem poscunt, laniataque classis
postulat exiguas semirefecta moras.
Pro meritis et siqua tibi debebimus ultra,
pro spe conjugii tempora parva peto ;
dum freta mitescant et amorem temperet usus
fortiter ediscam tristia posse pati.
Si minus, est animus nobis effundere vitam ;
in me crudelis non potes esse diu.
Adspicias utinam quae sit scribentis imago ;
scribimus, et gremio Troicus ensis adest,
perque genas lacrimae strictum labuntur in ensem,
qui jam pro lacrimis sanguine tinctus erit.
Quam bene conveniunt fato tua munera nostro !
Instruis impensa nostra sepulcra brevi.
Nec mea nunc primum feriuntur pectora telo ;
ille locus saevi vulnus amoris habet.
Anna soror, soror Anna, meae male conscia culpae,
jam dabis in cineres ultima dona meos.
Nec consumpta rogis inscribar "Elissa Sychaei",
hoc tantum in tumuli marmore carmen erit :
"Praebuit Aeneas et causam mortis et ensem ;
ipsa sua Dido concidit usa manu."

HERMIONE ORESTI

H_8

[Alloquor Hermione nuper fratremque virumque
nunc fratrem. Nomen conjugis alter habet.]
Pyrrhus Achillides, animosus imagine patris,
inclusam contra jusque piumque tenet.
Quod potui, renui, ne non invita tenerer ;
cetera femineae non valuere manus.
"Quid facis, Aeacidae ? non sum sine vindice, dixi ;
haec tibi sub domino est, Pyrrhe, puella suo."
Surdior ille freto clamantem nomen Orestis
traxit inornatis in sua tecta comis.
Quid gravius capta Lacedaemone serva tulissem,
si raperet Graias barbara turba nurus ?
Parcius Andromachen vexavit Achaia victrix,
cum Danaus Phrygias ureret ignis opes.
At tu, cura mei si te pia tangit, Oreste,
inice non timidas in tua jura manus.
An si quis rapiat stabulis armenta reclusis,
arma feras, rapta conjuge lentus eris ?
Sit socer exemplo, nuptae repetitor ademptae,
[cui pia militiae causa puella fuit
si pater ignavus vidua plorasset in aula]
nupta foret Paridi mater, ut ante fuit.
Nec tu mille rates sinuosaque vela pararis
nec numeros Danai militis ; ipse veni.
Sic quoque eram repetenda tamen, nec turpe marito
aspera pro caro bella tulisse toro ;
quid quod avus nobis idem Pelopeius Atreus,
et, si non esses vir mihi, frater eras ?
Vir, precor, uxori, frater succurre sorori.
Instant officio nomina bina tuo.
Me tibi Tyndareus, vita gravis auctor et annis,
tradidit ; arbitrium neptis habebat avus.
[At pater Aeacidae promiserat inscius acti ;
plus quoque, qui prior est ordine, posset avus.]
Cum tibi nubebam, nulli mea taeda nocebat ;
si jungar Pyrrho, tu mihi laesus eris.
Et pater ignoscet nostro Menelaus amori ;
succubuit telis praepetis ipse dei.
Quem sibi permisit, genero concedet amorem ;
proderit exemplo mater amata suo.
Tu mihi, quod matri pater est ; quas egerat olim
Dardanius partes advena, Pyrrhus agit.
Ille licet patriis sine fine superbiat actis,
et tu, quae referas facta parentis, habes.
Tantalides omnes ipsumque regebat Achillem ;
hic pars militiae, dux erat ille ducum.
Tu quoque habes proavum Pelopem Pelopisque parentem ;
si medios numeres, a Jove quintus eris.
Nec virtute cares. Arma invidiosa tulisti.
Sed tu quid faceres ? Induit illa pater.
Materia vellem fortis meliore fuisses ;
non lecta est operi, sed data causa tuo.
Hanc tamen implesti, juguloque Aegisthus aperto
tecta cruentavit, quae pater ante tuus.
Increpat Aeacides laudemque in crimina vertit,
et tamen adspectus sustinet ille meos.

Rumpor et ora mihi pariter cum mente tumescunt
pectoraque inclusis ignibus usta dolent.
Hermione coram quisquamne obtrectet Oresti ?
Nec mihi sunt vires, nec ferus ensis adest.
Flere licet certe ; flendo diffundimus iram
perque sinum lacrimae fluminis instar eunt.
Has solas habeo semper semperque profundo ;
ument incultae fonte perenne genae.
Num generis fato, quod nostros durat in annos,
Tantalides matres apta rapina sumus ?
Non ego fluminei referam mendacia cygni
nec querar in plumis delituisse Jovem.
Qua duo porrectus longe freta distinet Isthmos,
vecta peregrinis Hippodamia rotis ;
Castori Amyclaeo et Amyclaeo Polluci
reddita Mopsopia Taenaris urbe soror ;
Taenaris Idaeo trans aequor ab hospite rapta
Argolicas pro se vertit in arma manus.
Vix equidem memini, memini tamen ; omnia luctus,
omnia solliciti plena timoris erant.
Flebat avus Phoebeque soror fratresque gemelli,
orabat superos Leda suumque Jovem.
Ipsa ego, non longos etiamtunc scissa capillos,
clamabam : "Sine me, me sine, mater abis ? "
Vix conjunx aberas. Ne non Pelopeia credar,
ecce Neoptolemo praeda parata fui.
Pelides utinam vitasset Apollinis arcus !
Damnaret nati facta proterva pater ;
nec quondam placuit nec nunc placuisset Achilli,
abducta viduum conjuge flere virum.
Quae mea caelestes injuria fecit iniquos
quodve mihi miserae sidus obesse querar ?
Parva mea sine matre fui, pater arma ferebat,
et duo cum vivant, orba duobus eram.
Non tibi blanditias primis, mea mater, in annis
incerto dictas ore puella tuli.
Non ego captavi brevibus tua colla lacertis
nec gremio sedi sarcina grata tuo ;
non cultus tibi cura mei, nec pacta marito
intravi thalamos matre parante novos.
Obvia prodieram reduci tibi (vera fatebor),
nec facies nobis nota parentis erat ;
te tamen esse Helenen, quod eras pulcherrima, sensi ;
ipsa requirebas quae tua nata foret.
Pars haec una mihi, conjunx bene cessit Orestes ;
is quoque, ni pro se pugnat, ademptus erit.
Pyrrhus habet captam reduce et victore parente ;
hoc munus nobis diruta Troja dedit.
Cum tamen altus equis Titan radiantibus instat,
perfruor infelix liberiore malo ;
nox ubi me thalamis ululantem et acerba gementem
condidit in maesto procubuique toro,
pro somno lacrimis oculi funguntur obortis,
quaque licet, fugio sicut ab hoste viro.
Saepe malis stupeo rerumque oblita locique
ignara tetigi Scyria membra manu,
utque nefas sensi, male corpora tacta relinquo
et mihi pollutas credor habere manus.

Saepe Neoptolemi pro nomine nomen Orestis
exit, et errorem vocis ut omen amo.
Per genus infelix juro generisque parentem,
qui freta, qui terras et sua regna quatit,
per patris ossa tui, patrui mihi, quae tibi debent
quod sic sub tumulo fortiter ulta jacent,
aut ego praemoriar primoque exstinguar in aevo,
aut ego Tantalidae Tantalis uxor ero.

DEJANIRA HERCULI

H_9

[Mittor ad Alciden a conjuge conscia mentis
littera si conjunx Deianira tua est.]
Gratulor Oechaliam titulis accedere nostris ;
victorem victae subcubuisse queror.
Fama Pelasgiadas subito pervenit in urbes
decolor et factis infitianda tuis,
quem numquam Juno seriesque immensa laborum
fregerit, huic Iolen imposuisse jugum.
Hoc velit Eurystheus, velit hoc germana Tonantis,
laetaque sit vitae labe noverca tuae,
at non ille velit, cui nox (si creditur) una
non tanti, ut tantus conciperere, fuit.
Plus tibi quam Juno nocuit Venus ; illa premendo
sustulit, haec humili sub pede colla tenet.
Respice vindicibus pacatum viribus orbem,
qua latam Nereus caerulus ambit humum.
Se tibi pax terrae, tibi se tuta aequora debent ;
implesti meritis Solis utramque domum ;
quod te laturum est, caelum prius ipse tulisti ;
Hercule supposito sidera fulsit Atlans.
Quid nisi notitia est misero quaesita pudori,
si maculas stupri facta priora nota ?
Tene ferunt geminos pressisse tenaciter angues,
cum tener in cunis jam Jove dignus eras ?
Coepisti melius quam desinis ; ultima primis
cedunt ; dissimiles hic vir et ille puer.
Quem non mille ferae, quem non Stheneleius hostis,
non potuit Juno vincere, vincit Amor.
At bene nupta feror, quia nominer Herculis uxor
sitque socer rapidis qui tonat altus equis.
Quam male inaequales veniunt ad aratra juvenci,
tam premitur magno conjuge nupta minor.
[Non honor est sed onus species laesura ferentes ;
si qua voles apte nubere, nube pari.]
Vir mihi semper abest, et conjuge notior hospes
monstraque terribiles persequiturque feras.
Ipsa domo vidua votis operata pudicis
torqueor, infesto ne vir ab hoste cadat ;
inter serpentes aprosque avidosque leones
jactor et haesuros terna per ora canes.
Me pecudum fibrae simulacraque inania somni
ominaque arcana nocte petita movent.
Aucupor infelix incertae murmura famae,
speque timor dubia spesque timore cadit.
Mater abest queriturque deo placuisse potenti,

nec pater Amphitryon nec puer Hyllus adest.
Arbiter Eurystheus astu Junonis iniquae
sentitur nobis iraque longa deae.
Haec mihi ferre parum. Peregrinos addis amores
et mater de te quaelibet esse potest.
Non ego Partheniis temeratam vallibus Augen
nec referam partus, Ormeni nympha, tuos ;
non tibi crimen erunt, Teuthrantia turba, sorores,
quarum de populo nulla relicta tibi est.
Una, recens crimen, referetur adultera nobis,
unde ego sum Lydo facta noverca Lamo.
Maeandros, terris totiens errator in isdem
qui lassas in se saepe retorquet aquas,
vidit in Herculeo suspensa monilia collo,
illo, cui caelum sarcina parva fuit.
Non puduit fortes auro cohibere lacertos
et solidis gemmas opposuisse toris.
Nempe sub his animam pestis Nemeaea lacertis
edidit, unde umerus tegmina laevus habet !
Ausus es hirsutos mitra redimire capillos ;
aptior Herculeae populus alba comae.
Nec te Maeonia lascivae more puellae
incingi zona dedecuisse putes ?
Non tibi succurrit crudi Diomedis imago,
efferus humana qui dape pavit equas ?
Si te vidisset cultu Busiris in isto,
sic victor victo nempe pudendus eras.
Detrahat Antaeus duro redimicula collo,
ne pigeat molli succubuisse viro.
Inter Ioniacas calathum tenuisse puellas
diceris et dominae pertimuisse minas.
Non fugis, Alcide, victricem mille laborum
rasilibus calathis supposuisse manum
crassaque robusto deducis pollice fila
aequaque formosae pensa rependis erae !
A ! quotiens, digitis dum torques stamina duris,
praevalidae fusos comminuere manus !
[Crederis infelix scuticae tremefactus habenis]
ante pedes dominae pertimuisse minas ...
[Eximias pompas, immania semina laudum]
factaque narrabas dissimulanda tibi,
scilicet immanes elisis faucibus hydros
infantem caudis involuisse manum,
ut Tegeaeus aper cupressifero Erymantho
incubet et vasto pondere laedat humum.
Non tibi Threiciis adfixa penatibus ora,
non hominum pingues caede tacentur equae,
prodigiumque triplex, armenti dives Hiberi
Geryones, quamvis in tribus unus erat ;
inque canes totidem trunco digestus ab uno
cerberos implicitis angue minante comis ;
quaeque redundabat fecundo vulnere serpens
fertilis et damnis dives ab ipsa suis,
quique inter laevumque latus laevumque lacertum
praegrave compressa fauce pependit onus,
et male confisum pedibus formaque bimembri
pulsum Thessalicis agmen equestre jugis.
Haec tu Sidonio potes insignitus amictu

dicere ? non cultu lingua retenta silet ?
Se quoque nympha tuis ornavit Iardanis armis
et tulit a capto nota tropaea viro.
I nunc, tolle animos et fortia gesta recense :
quo tu non esses, jure vir illa fuit.
Qua tanto minor es, quanto te, maxime rerum,
quam quos vicisti, vincere majus erat.
Illi procedit rerum mensura tuarum ;
cede bonis, heres laudis amica tuae.
O pudor ! hirsuti costis exuta leonis,
aspera texerunt vellera molle latus.
Falleris et nescis ; non sunt spolia illa leonis,
sed tua, tuque feri victor es, illa tui.
Femina tela tulit Lernaeis atra venenis,
ferre gravem lana vix satis apta colum,
instruxitque manum clava domitrice ferarum
vidit et in speculo conjugis arma sui.
Haec tamen audieram ; licuit non credere famae.
Et venit ad visus mollis ab aure dolor.
Ante meos oculos adducitur advena paelex,
nec mihi, quae patior, dissimulare licet.
Non sinis averti ; mediam captiva per urbem
invitis oculis adspicienda venit ;
nec venit incultis captarum more capillis,
fortunam vultu fassa jacente suam ;
ingreditur late lato spectabilis auro,
qualiter in Phrygia tu quoque cultus eras ;
dat vultum populo sublimis, ut Hercule victo
Oechaliam vivo stare parente putes.
Forsitan et pulsa Aetolide Deianira
nomine deposito paelicis uxor erit
Eurytidosque Ioles atque insani Alcidae
turpia famosus corpora junget Hymen.
Mens fugit admonitu, frigusque perambulat artus
et jacet in gremio languida facta manus.
Me quoque cum multis, sed me sine crimine amasti ;
ne pigeat, pugnae bis tibi causa fui.
Cornua flens legit ripis Achelous in udis
truncaque limosa tempora mersit aqua ;
semivir occubuit in lotifero Eveno
Nessus, et infecit sanguis equinus aquas.
Sed quid ego haec refero ? Scribenti nuntia venit
fama, virum tunicae tabe perire meae.
Ei mihi ! quid feci ? quo me furor egit amantem ?
Impia quid dubitas Deianira mori ?
[An tuus in media conjunx lacerabitur Oeta,
tu sceleris tanti causa superstes eris ?
Ecquid adhuc habeo facti cur Herculis uxor
credar ? conjugii mors mea pignus erit !
Tu quoque cognosces in me, Meleagre, sororem.
Impia quid dubitas Deianira mori ?]
Heu devota domus ! solio sedet Agrios alto,
Oenea desertum nuda senecta premit ;
exulat ignotis Tydeus germanus in oris ;
alter fatali vivus in igne fuit ;
exegit ferrum sua per praecordia mater.
Impia quid dubitas Deianira mori ?
Deprecor hoc unum per jura sacerrima lecti,

ne videar fatis insidiata tuis.
Nessus, ut est avidum percussus harundine pectus,
"Hic, dixit, vires sanguis amoris habet."
Inlita Nesseo misi tibi texta veneno.
Impia quid dubitas Deianira mori ?
Jamque vale, seniorque pater germanaque Gorge
et patria et patriae frater adempte tuae,
et tu lux oculis hodierna novissima nostris
virque (sed o possis !) et puer Hylle, vale.

ARIADNE THESEO

H_10 [Illa relicta feris etiam nunc, improbe Theseu
vivit. Et haec aequa mente tulisse velis ?
Mitius inveni quam te genus omne ferarum ;
credita non ulli quam tibi pejus eram.]
Quae legis, ex illo, Theseu, tibi litore mitto,
unde tuam sine me vela tulere ratem,
in quo me somnusque meus male prodidit et tu
per facinus somnis insidiate meis.
Tempus erat, vitrea quo primum terra pruina
spargitur et tectae fronde queruntur aves.
Incertum vigilans ac somno languida movi
Thesea prensuras semisupina manus ;
nullus erat. Referoque manus iterumque retempto
perque torum moveo bracchia ; nullus erat.
Excussere metus somnum ; conterrita surgo,
membraque sunt viduo praecipitata toro.
Protinus adductis sonuerunt pectora palmis,
utque erat e somno turbida, rupta coma est.
Luna fuit ; specto siquid nisi litora cernam ;
quod videant oculi, nil nisi litus habent.
Nunc huc, nunc illuc et utroque sine ordine, curro ;
alta puellares tardat harena pedes.
Interea toto clamanti litore "Theseu ! " ;
reddebant nomen concava saxa tuum,
et quotiens ego te, totiens locus ipse vocabat ;
ipse locus miserae ferre volebat opem.
Mons fuit ; apparent frutices in vertice rari ;
hinc scopulus raucis pendet adesus aquis.
Ascendo (vires animus dabat) atque ita late
aequora prospectu metior alta meo.
Inde ego (nam ventis quoque sum crudelibus usa)
vidi praecipiti carbasa tenta Noto.
Aut vidi aut acie tamquam vidisse putarem ;
frigidior glacie semianimisque fui.
Nec languere diu patitur dolor. Excitor illo,
excitor et summa Thesea voce voco.
"Quo fugis ? exclamo. Scelerate revertere Theseu,
flecte ratem ! Numerum non habet illa suum. "
Haec ego ; quod voci deerat, plangore replebam ;
verbera cum verbis mixta fuere meis.
Si non audires, ut saltem cernere posses,
jactatae late signa dedere manus,
candidaque imposui longae velamina virgae,
scilicet oblitos admonitura mei.

Jamque oculis ereptus eras. Tum denique flevi ;
torpuerant molles ante dolore genae.
Quid potius facerent, quam me mea lumina flerent,
postquam desieram vela videre tua ?
Aut ego diffusis erravi sola capillis,
qualis ab Ogygio concita Baccha deo,
aut mare prospiciens in saxo frigida sedi,
quamque lapis sedes, tam lapis ipsa fui.
Saepe torum repeto qui nos acceperat ambos,
sed non acceptos exhibiturus erat,
et tua, quae possum, pro te vestigia tango
strataque, quae membris intepuere tuis.
Incumbo lacrimisque toro manante profusis :
"Pressimus, exclamo, te duo, redde duos.
Venimus huc ambo ; cur non discedimus ambo ?
Perfide, pars nostri, lectule, major ubi est ? "
Quid faciam ? quo sola ferar ? vacat insula cultu ;
non hominum video, non ego facta boum.
Omne latus terrae cingit mare ; navita nusquam,
nulla per ambiguas puppis itura vias.
Finge dari comitesque mihi ventosque ratemque ;
quid sequar ? Accessus terra paterna negat.
Ut rate felici pacata per aequora labar,
temperet ut ventos Aeolus, exul ero.
Non ego te, Crete centum digesta per urbes,
aspiciam, puero cognita terra Jovi.
A ! pater et tellus justo regnata parenti
prodita sunt facto, nomina cara, meo,
cum tibi, ne victor tecto morerere recurvo,
quae regerent passus, pro duce fila dedi,
cum mihi dicebas : "Per ego ipsa pericula juro,
te fore, dum nostrum vivet uterque, meam."
Vivimus, et non sum, Theseu, tua, si modo vivit
femina perjuri fraude sepulta viri.
Me quoque, qua fratrem mactasses, improbe, clava ;
Esset, quam dederas, morte soluta fides.
Nunc ego non tantum quae sum passura recordor,
sed quaecumque potest ulla relicta pati.
Occurrunt animo pereundi mille figurae.
Morsque minus poenae quam mora mortis habet.
Jam jam venturos aut hac aut suspicor illac,
qui lanient avido viscera dente, lupos ;
forsitan et fulvos tellus alat ista leones ;
quis scit an et saevas tigridas intus alat ?
Et freta dicuntur magnas expellere phocas !
Quis vetat et gladios per latus ire meum ?
Tantum ne religer dura captiva catena
neve traham serva grandia pensa manu,
cui pater est Minos, cui mater filia Phoebi,
quodque magis memini, quae tibi pacta fui.
Si mare, si terras porrectaque litora vidi,
[multa mihi terrae, multa minantur aquae.
Caelum restabat ; timeo simulacra deorum.]
Destituor rapidis praeda cibusque feris.
[Sive colunt habitantque viri, diffidimus illis ;
externos didici laesa timere viros.]
Viveret Androgeos utinam, nec facta luisses
impia funeribus, Cecropi terra, tuis ;

103 nec tua mactasset nodoso stipite, Theseu,
104 ardua parte virum dextera, parte bovem,
105 nec tibi, quae reditus monstrarent, fila dedissem,
106 fila per adductas saepe recepta manus.
107 Non equidem miror, si stat victoria tecum,
108 strataque Cretaeam belua planxit humum ;
109 non poterant figi praecordia ferrea cornu ;
110 ut te non tegeres, pectore tutus eras.
111 Illic tu silices, illic adamanta tulisti,
112 illic qui silices, Thesea, vincat, habes.
113 Nec pater est Aegeus, nec tu Pittheidos Aethrae
114 filius ; auctores saxa fretumque tui.
115 Crudeles somni, quid me tenuistis inertem ?
116 Ah ! semel aeterna nocte premenda fui.
117 Vos quoque crudeles, venti, nimiumque parati
118 flaminaque in lacrimas officiosa meas,
119 dextera crudelis, quae me fratremque necavit,
120 et data poscenti, nomen inane, fides,
121 in me jurarunt somnus ventusque fidesque ;
122 prodita sum causis una puella tribus.
123 Ergo ego nec lacrimas matris moritura videbi,
124 nec, mea qui digitis lumina condat, erit ;
125 spiritus infelix peregrinas ibit in auras
126 nec positos artus unguet amica manus ;
127 ossa superstabunt volucres inhumata marinae ?
128 Haec sunt officiis digna sepulcra meis ?
129 Ibis Cecropios portus patriaque receptus,
130 cum steteris urbis celsus in arce tuae
131 et bene narraris letum taurique virique
132 sectaque per dubias saxea tecta vias ;
133 me quoque narrato sola tellure relictam.
134 Non ego sum titulis subripienda tuis.
135 Di facerent ut me summa de puppe videres ;
136 movisset vultus maesta figura tuos.
137 Nunc quoque non oculis, sed qua potes, adspice mente
138 haerentem scopulo quem vaga pulsat aqua ;
139 adspice demissos lugentis more capillos
140 et tunicas lacrimis sicut ab imbre graves.
141 Corpus, ut impulsae segetes aquilonibus, horret,
142 litteraque articulo pressa tremente labat.
143 Non te per meritum, quoniam male cessit, adoro.
144 Debita sit facto gratia nulla meo,
145 sed ne poena quidem. Si non ego causa salutis,
146 non tamen est cur sis tu mihi causa necis.
147 Has tibi plangendo lugubria pectora lassas
148 infelix tendo trans freta lata manus ;
149 hos tibi, qui superant, ostendo maesta capillos.
150 Per lacrimas oro, quas tua facta movent,
151 flecte ratem, Theseu, versoque relabere velo.
152 Si prius occidero, tu tamen ossa feres.

CANACE MACAREO

H_11 v.1 [Aeolis Aeolidae quam non habet ipsa salutem
2 mittit et armata verba notata manu.]
3 Si qua tamen caecis errabunt scripta lituris,

oblitus a dominae caede libellus erit.
Dextra tenet calamum, strictum tenet altera ferrum,
et jacet in gremio charta soluta meo.
Haec est Aeolidos fratri scribentis imago ;
sic videor duro posse placere patri.
Ipse necis cuperem nostrae spectator adesset
auctorisque oculis exigeretur opus.
Ut ferus est multoque suis truculentior Euris,
spectasset siccis vulnera nostra genis.
Scilicet est aliquid cum saevis vivere ventis ;
ingenio populi convenit ille sui.
Ille Noto Zephyroque et Sithonio Aquiloni
imperat et pinnis, Eure proterve, tuis.
Imperat heu ! ventis, tumidae non imperat irae,
possidet et vitiis regna minora suis.
Quid juvat admotam per avorum nomina caelo
inter cognatos posse referre Jovem ?
Num minus infestum, funebria munera, ferrum
feminea teneo, non mea tela, manu ?
O utinam, Macareu, quae nos commisit in unum,
venisset leto serior hora meo !
Cur umquam plus me, frater, quam frater amasti,
et tibi, non debet quod soror esse, fui ?
Ipsa quoque incalui, qualemque audire solebam,
nescio quem sensi corde tepente deum.
Fugerat ore color, macies adduxerat artus,
sumebant minimos ora coacta cibos ;
nec somni faciles et nox erat annua nobis,
et gemitum nullo laesa dolore dabam.
Nec, cur haec facerem, poteram mihi reddere causam
nec noram quid amans esset ; at illud erat.
Prima malum nutrix animo praesensit anili,
prima mihi nutrix "Aeoli, dixit, amas."
Erubui gremioque pudor dejecit ocellos ;
haec satis e tacita signa fatentis erant.
Jamque tumescebant vitiati pondera ventris
aegraque furtivum membra gravabat onus.
Quas mihi non herbas, quae non medicamina nutrix
attulit audaci supposuitque manu,
ut penitus nostris (hoc te celavimus unum)
visceribus crescens excuteretur onus !
A ! nimium vivax admotis restitit infans
artibus et tecto tutus ab hoste fuit.
Jam noviens erat orta soror pulcherrima Phoebi.
Denaque luciferos Luna movebat equos.
Nescia quae faceret subitos mihi causa dolores.
Et rudis ad partus et nova miles eram ;
nec tenui vocem : "Quid, ait, tua crimina prodis ? "
oraque clamantis conscia pressit anus.
Quid faciam infelix ? gemitus dolor edere cogit,
sed timor et nutrix et pudor ipse vetant.
Contineo gemitus elapsaque verba reprendo
et cogor lacrimas combibere ipsa meas.
Mors erat ante oculos et opem Lucina negabat
et grave, si moriar, mors quoque crimen erat,
cum super incumbens scissa tunicaque comaque
pressa refovisti pectora nostra tuis
et mihi : "Vive, soror, soror o carissima, aisti,

vive nec unius corpore perde duos.
Spes bona det vires ; fratri es nam nupta futura ;
illius, de quo mater, et uxor eris."
Mortua, crede mihi, tamen ad tua verba revixi,
et positum est uteri crimen onusque mei.
Quid tibi grataris ? media sedet Aeolus aula ;
crimina sunt oculis subripienda patris.
Frugibus infantem ramisque albentis olivae
et levibus vittis sedula celat anus,
fictaque sacra facit dicitque precantia verba ;
dat populus sacris, dat pater ipse viam.
Jam prope limen erat ; patrias vagitus ad aures
venit et indicio proditur ille suo.
Eripit infantem mentitaque sacra revelat
Aeolus ; insana regia voce sonat.
Ut mare fit tremulum, tenui cum stringitur aura,
ut quatitur tepido fraxinus acta Noto,
sic mea vibrari pallentia membra videres ;
quassus ab imposito corpore lectus erat.
Inruit et nostrum vulgat clamore pudorem
et vix a misero continet ore manus ;
ipsa nihil praeter lacrimas pudibunda profudi ;
torpuerat gelido lingua retenta metu.
Jamque dari parvum canibusque avibusque nepotem
jusserat in solis destituique locis.
Vagitus dedit ille miser (sensisse putares)
quaque suum poterat voce rogabat avum.
Quid mihi tunc animi credis, germane, fuisse
(nam potes ex animo colligere ipse tuo),
cum mea me coram silvas inimicus in altas
viscera montanis ferret edenda lupis ?
Exierat thalamo ; tunc demum pectora plangi
contigit inque meas unguibus ire genas.
Interea patrius vultu maerente satelles
venit et indignos edidit ore sonos :
"Aeolus hunc ensem mittit tibi" (tradidit ensem)
et jubet ex merito scire quid iste velit."
Scimus et utemur violento fortiter ense ;
pectoribus condam dona paterna meis.
His mea muneribus, genitor, conubia donas ?
Hac tua dote, pater, filia dives erit !
Tolle procul de caede faces, Hymenaee, maritas
et fuge turbato tecta nefanda pede.
Ferte faces in me, quas fertis, Erinyes atrae,
et meus ex isto luceat igne rogus.
[Nubite felices Parca meliore sorores,
amissae memores sed tamen este mei.]
Quid puer admisit tam paucis editus horis ?
Quo laesit facto vix bene natus avum ?
Si potuit meruisse necem, meruisse putetur.
A ! miser admisso plectitur ille meo.
Nate, dolor matris, rapidarum praeda ferarum,
ei mihi ! natali dilacerate tuo,
nate, parum fausti miserabile pignus amoris,
haec tibi prima dies, haec tibi summa fuit.
Non mihi te licuit lacrimis perfundere justis,
in tua non tonsas ferre sepulcra comas,
non super incubui, non oscula frigida carpsi.

Diripiunt avidae viscera nostra ferae.
Ipsa quoque infantis cum vulnere prosequar umbras
nec mater fuero dicta nec orba diu.
Tu tamen, o frustra miserae sperate sorori,
sparsa, precor, nati collige membra tui
et refer ad matrem socioque impone sepulcro,
urnaque nos habeat quamlibet arta duos.
[Vive memor nostri lacrimasque in vulnera funde
neve reformida corpus amantis amans ;
tu, rogo, dilectae nimium mandata sororis
perfer ; mandatum persequar ipsa patris.]

MEDEA IASONI

H_12

[Exul inops comtempta novo Medea marito
dicit, an a regnis tempora nulla vacant ?]
At tibi Colchorum, memini, regina vacavi,
ars mea cum peteres ut tibi ferret opem.
Tunc, quae dispensant mortalia fata, sorores
debuerant fusos evoluisse meos.
Tum potui Medea mori bene. Quidquid ab illo
produxi vitae tempore, poena fuit.
Ei mihi ! cur umquam juvenalibus acta lacertis
Phrixeam petiit Pelias arbor ovem ?
Cur umquam Colchi Magnetida vidimus Argon
turbaque Phasiacam Graia bibistis aquam ?
Cur mihi plus aequo flavi placuere capilli
et decor et linguae gratia ficta tuae ?
Aut, semel in nostras quoniam nova puppis harenas
venerat audacis attuleratque viros,
isset anhelatos non praemedicatus in ignes
inmemor Aesonides aeraque adunca boum ;
semina jecisset, totidem quot severat hostes,
ut caderet cultu cultor ab ipse suo.
Quantum perfidiae tecum, scelerate, perisset !
Dempta forent capiti quam mala multa meo !
Est aliqua ingrato meritum exprobrare voluptas ;
hac fruar, haec de te gaudia sola feram.
Jussus inexpertam Colchos advertere puppim
intrasti patriae regna beata meae.
Hoc illic Medea fui, nova nupta quod hic est ;
quam pater est illi, tam mihi dives erat ;
hic Ephyren bimarem, Scythia tenus ille nivosa
omne tenet, Ponti qua plaga laeva jacet.
Accipit hospitio juvenes Aeeta Pelasgos,
et premitis pictos corpora Graia toros.
Tunc ego te vidi ; tunc coepi scire quis esses ;
illa fuit mentis prima ruina meae.
Et vidi et perii nec notis ignibus arsi,
ardet ut ad magnos pinea taeda deos.
Et formosus eras et me mea fata trahebant ;
abstulerant oculi lumina nostra tui.
Perfide, sensisti. Quis enim bene celat amorem ?
Eminet indicio prodita flamma suo.
Dicitur interea tibi lex, ut dura ferorum
insolito premeres vomere colla boum.

Martis erant tauri plus quam per cornua saevi,
quorum terribilis spiritus ignis erat,
aere pedes solidi praetentaque naribus aera,
nigra per adflatus haec quoque facta suos ;
semina praeterea populos genitura juberis
spargere devota lata per arva manu,
qui peterent natis secum tua corpora telis ;
illa est agricolae messis iniqua suo ;
lumina custodis succumbere nescia somno
ultimus est aliqua decipere arte labor.
Dixerat Aeetes ; maesti consurgitis omnes,
mensaque purpureos deserit alta toros.
Quam tibi tunc longe regnum dotale Creusae
et socer et magni nata Creontis erat ?
Tristis abis ; oculis abeuntem prosequor udis,
et dixit tenui murmure lingua "vale".
Ut positum tetigi thalamo male saucia lectum,
acta est per lacrimas nox mihi, quanta fuit ;
ante oculos taurique meos segetesque nefandae,
ante meos oculos pervigil anguis erat.
Hinc amor, hinc timor est ; ipsum timor auget amorem.
Mane erat et thalamo cara recepta soror
disjectamque comas aversaque in ora jacentem
invenit et lacrimis omnia plena meis.
Orat opem Minyis, alter petit, alter habebit
Aesonio juveni, quod rogat illa, damus.
Est nemus et piceis et frondibus ilicis atrum ;
vix illuc radiis solis adire licet.
Sunt in eo (fuerant certe) delubra Dianae ;
aurea barbarica stat dea facta manu.
Noscis an exciderunt mecum loca ? Venimus illuc ;
orsus es infido sic prior ore loqui :
"Jus tibi et arbitrium nostrae fortuna salutis
tradidit inque tua est vitaque morsque manu.
Perdere posse sat est, siquem juvet ipsa potestas :
sed tibi servatus gloria major ero.
Per mala nostra precor, quorum potes esse levamen,
per genus et numen cuncta videntis avi,
per triplices vultus arcanaque sacra Dianae
et si forte aliquos gens habet ista deos,
o virgo, miserere mei, miserere meorum ;
effice me meritis tempus in omne tuum.
Quodsi forte virum non dedignare Pelasgum
(sed mihi tam faciles unde meosque deos ?)
spiritus ante meus tenues vanescet in auras
quam thalamo nisi tu nupta sit ulla meo.
Conscia sit Juno sacris praefecta maritis
et dea, marmorea cujus in aede sumus."
Haec animum (et quota pars haec sunt ?) movere puellae
simplicis et dextrae dextera juncta meae.
Vidi etiam lacrimas (an et ars est fraudis in illis ?) ;
sic cito sum verbis capta puella tuis.
Jungis et aeripedes inadusto corpore tauros
et solidam jusso vomere findis humum.
Arva venenatis pro semine dentibus imples ;
nascitur et gladios scutaque miles habet ;
ipsa ego, quae dederam medicamina, pallida sedi,
cum vidi subitos arma tenere viros,

donec terrigenae, facinus mirabile, fratres
inter se strictas conseruere manus.
Insopor ecce draco squamis crepitantibus horrens
sibilat et torto pectore verrit humum.
Dotis opes ubi erant ? ubi erat tibi regia conjunx
quique maris gemini distinet Isthmos aquas ?
Illa ego, quae tibi sum nunc denique barbara facta,
nunc tibi sum pauper, nunc tibi visa nocens,
flammea subduxi medicato lumina somno
et tibi, quae raperes, vellera tuta dedi.
Proditus est genitor, regnum patriamque reliqui ;
optima cum cara matre relicta soror ;
virginitas facta est peregrini praeda latronis ;
munus, in exilio quodlibet esse, tuli.
At non te fugiens sine me, germane, reliqui ;
deficit hoc uno littera nostra loco ;
quod facere ausa mea est, non audet scribere dextra ;
sic ego, sed tecum, dilaceranda fui.
Nec tamen extimui (quid enim post illa timerem ?)
credere me pelago, femina jamque nocens.
Numen ubi est ? ubi di ? meritas subeamus in alto,
tu fraudis poenas, credulitatis ego.
Complexos utinam Symplegades elisissent
nostraque adhaererent ossibus ossa tuis,
aut nos Scylla rapax canibus misisset edendos
(debuit ingratis Scylla nocere viris),
quaeque vomit totidem fluctus totidemque resorbet,
nos quoque Trinacriae supposuisset aquae !
Sospes ad Haemonias victorque reverteris urbes ;
ponitur ad patrios aurea lana deos.
Quid referam Peliae natas pietate nocentes
caesaque virginea membra paterna manu ?
[Ut culpent alii, tibi me laudare necesse est,
pro quo sum totiens esse coacta nocens.]
Ausus es (o ! justo desunt sua verba dolori),
ausus es "Aesonia, dicere, cede domo."
Jussa domo cessi natis comitata duobus
et, qui me sequitur semper, amore tui.
Ut subito nostras Hymen cantatus ad aures
venit et accenso lampades igne micant
tibiaque effundit socialia carmina vobis,
ei mihi ! funerea flebiliora tuba,
pertimui nec adhuc tantum scelus esse putabam ;
sed tamen in toto pectore frigus erat.
Turba ruunt et "Hymen" clamant "Hymenaee" frequenter ;
quo propior vox haec, hoc mihi pejus erat.
Diversi flebant servi lacrimasque tegebant
(quis vellet tanti nuntius esse mali ?) ;
me quoque, quidquid erat, potius nescire juvabat,
sed tamquam scirem, mens mea tristis erat,
cum minor e pueris casu studiove videndi
adstitit ad geminae limina prima foris :
"Huc mihi, mater, adi ! pompam pater, inquit, Iason
ducit et adjunctos aureus urget equos."
Protinus abscissa planxi mea pectora veste
tuta nec a digitis ora fuere meis.
Ire animus mediae suadebat in agmina turbae
sertaque conpositis demere rapta comis ;

vix me continui quin sic laniata capillos
clamarem "meus est" iniceremque manus.
Laese pater, gaude ; Colchi gaudete relicti ;
inferias umbrae fratris habete mei ;
deseror amissis regno patriaque domoque
conjuge, qui nobis omnia solus erat.
Serpentes igitur potui taurosque furentes,
unum non potui perdomuisse, virum ;
quaeque feros pepuli doctis medicatibus ignes,
non valeo flammas effugere ipsa meas.
Ipsi me cantus herbaeque artesque relinquunt ;
nil dea, nil Hecates sacra potentis agunt.
Non mihi grata dies ; noctes vigilantur amarae,
et tener a misero pectore somnus abit ;
quae me non possum, potui sopire draconem ;
utilior cuivis quam mihi cura mea est.
Quos ego servavi, paelex amplectitur artus
et nostri fructus illa laboris habet.
Forsitan et, stultae dum te jactare maritae
quaeris et infestis auribus apta loqui,
in faciem moresque meos nova crimina fingas.
Rideat et vitiis laeta sit illa meis ;
rideat et Tyrio jaceat sublimis in ostro.
Flebit et ardores vincet adusta meos.
Dum ferrum flammaeque aderunt sucusque veneni,
hostis Medeae nullus inultus erit.
Quodsi forte preces praecordia ferrea tangunt,
nunc animis audi verba minora meis.
Tam tibi sum supplex, quam tu mihi saepe fuisti,
nec moror ante tuos procubuisse pedes.
Si tibi sum vilis, communis respice natos :
saeviet in partus dira noverca meos.
Et nimium similes tibi sunt, et imagine tangor
et quotiens video, lumina nostra madent.
Per superos oro, per avitae lumina flammae,
per meritum et natos, pignora nostra, duos,
redde torum, pro quo tot res insana reliqui.
Adde fidem dictis auxiliumque refer.
Non ego te imploro contra taurosque virosque,
utque tua serpens victa quiescat ope.
Te peto, quem merui, quem nobis ipse dedisti,
cum quo sum pariter facta parente parens.
Dos ubi sit, quaeris ? Campo numeravimus illo
qui tibi laturo vellus arandus erat ;
arduus ille aries villo spectabilis auro
dos mea, quam, dicam si tibi "redde," neges.
Dos mea tu sospes, dos est mea Graia juventus.
I nunc, Sisyphias, improbe, confer opes.
Quod vivis, quod habes nuptam socerumque potentes,
hoc ipsum, ingratus quod potes esse, meum est.
Quos equidem actutum... Sed quid praedicere poenam
attinet ? Ingentis parturit ira minas.
Quo feret ira sequar. Facti fortasse pigebit ;
et piget infido consuluisse viro.
Viderit ista deus, qui nunc mea pectora versat.
Nescio quid certe mens mea majus agit.

LAODAMIA PROTESILAO

H_13

[Mittit et optat amans, quo mittitur, ire salutem
Haemonis Haemonio Laodamia viro.]
Aulide te fama est vento retinente morari ;
a me cum fugeres, hic ubi ventus erat ?
Tum freta debuerant vestris obsistere remis ;
illud erat saevis utile tempus aquis.
Oscula plura viro mandataque plura dedissem,
et sunt quae volui dicere multa tibi.
Raptus es hinc praeceps, et qui tua vela vocaret,
quem cuperent nautae, non ego, ventus erat.
Ventus erat nautis aptus, non aptus amanti.
Solvor ab amplexu, Protesilae, tuo
linguaque mandantis verba imperfecta reliquit ;
vix illud potui dicere triste "vale".
Incubuit Boreas abreptaque vela tetendit,
jamque meus longe Protesilaus erat.
Dum potui spectare virum, spectare juvabat
sumque tuos oculos usque secuta meis.
Ut te non poteram, poteram tua vela videre,
vela diu vultus detinuere meos.
At postquam nec te nec vela fugacia vidi,
et quod spectarem, nil nisi pontus erat,
lux quoque tecum abiit, tenebrisque exsanguis obortis
succiduo dicor procubuisse genu.
Vix socer Iphiclus, vix me grandaevus Acastus,
vix mater gelida maesta refecit aqua ;
officium fecere pium, sed inutile nobis ;
indignor miserae non licuisse mori.
Ut rediit animus, pariter rediere dolores ;
pectora legitimus casta momordit amor.
Nec mihi pectendos cura est praebere capillos,
nec libet aurata corpora veste tegi.
Ut quas pampinea tetigisse Bicorniger hasta
creditur, huc illuc, qua furor egit, eo.
Conveniunt matres Phylleides et mihi clamant :
"Indue regales, Laodamia, sinus."
Scilicet ipsa geram saturatas murice vestes,
bella sub Iliacis moenibus ille geret ;
ipsa comas pectar, galea caput ille premetur ;
ipsa novas vestes, dura vir arma ferat ?
Qua possum, squalore tuos imitata labores
dicar et haec belli tempora tristis agam.
Dyspari Priamide, damno formose tuorum,
tam sis hostis iners quam malus hospes eras.
Aut te Taenariae faciem culpasse maritae,
aut illi vellem displicuisse tuam.
Tu, qui pro rapta nimium, Menelae, laboras,
ei mihi ! quam multis flebilis ultor eris !
Di, precor, a nobis omen removete sinistrum
et sua det reduci vir meus arma Jovi.
Sed timeo, quotiens subiit miserabile bellum ;
more nivis lacrimae sole madentis eunt.
Ilion et Tenedos Simoisque et Xanthus et Ide
nomina sunt ipso paene timenda sono.
Nec rapere ausurus, nisi si defendere posset,

hospes erat ; vires noverat ille suas.
Venerat, ut fama est, multo spectabilis auro
quique suo Phrygias corpore ferret opes,
[classe virisque potens, per quae fera bella geruntur ;
et sequitur regni pars quota quemque sui ?]
His ego te victam, consors Ledaea gemellis,
suspicor ; haec Danais posse nocere puto.
[Hectora nescio quem timeo ; Paris Hectora dixit
ferrea sanguinea bella movere manu.]
Hectora, quisquis is est, si sum tibi cara, caveto ;
signatum memori pectore nomen habe.
Hunc ubi vitaris, alios vitare memento
et multos illic Hectoras esse puta
et facito ut dicas, quotiens pugnare parabis :
"Parcere me jussit Laodamia sibi."
Si cadere Argolico fas est sub milite Trojam,
te quoque non ullum vulnus habente cadat.
Pugnet et adversos tendat Menelaus in hostes ;
hostibus e mediis nupta petenda viro est.
Causa tua est dispar ; tu tantum vivere pugna
inque pios dominae posse redire sinus.
Parcite, Dardanidae, de tot, precor, hostibus uni,
ne meus ex illo corpore sanguis eat.
Non est quem deceat nudo concurrere ferro ;
saevaque in oppositos pectora ferre viros ;
fortius ille potest multo, quam pugnat, amare :]
bella gerant alii, Protesilaus amet.
Nunc fateor ; volui revocare animusque ferebat ;
substitit auspicii lingua timore mali.
Cum foribus velles ad Trojam exire paternis,
pes tuus offenso limine signa dedit ;
ut vidi, ingemui tacitoque in pectore dixi :
"Signa reversuri sint, precor, ista viri ! "
Haec tibi nunc refero, ne sis animosus in armis.
Fac meus in ventos hic timor omnis eat.
Sors quoque nescio quem fato designat iniquo,
qui primus Danaum Troada tangat humum ;
infelix, quae prima virum lugebit ademptum !
Di faciant ne tu strenuus esse velis.
Inter mille rates tua sit millensima puppis
jamque fatigatas ultima verset aquas.
Hoc quoque praemoneo, de nave novissimus exi.
Non est, quo properes, terra paterna tibi.
Cum venies, remoque move veloque carinam
inque tuo celerem litore siste gradum.
Sive latet Phoebus seu terris altior exstat,
tu mihi luce celer, tu mihi nocte venis,
nocte tamen quam luce magis ; nox grata puellis,
quarum suppositus colla lacertus habet.
Aucupor in lecto mendaces caelibe somnos ;
dum careo veris, gaudia falsa juvant.
Sed tua cur nobis pallens occurrit imago ?
Cur venit a vobis multa querela latens ?
Excutior somno simulacraque noctis adoro ;
nulla caret fumo Thessalis ara meo ;
tura damus lacrimamque super, qua sparsa relucet,
ut solet adfuso surgere flamma mero.
Quando ego, te reducem cupidis amplexa lacertis,

languida laetitia solvar ab ipsa mea ?
Quando erit ut lecto mecum bene junctus in uno
militiae referas splendida facta tuae ?
Quae mihi dum referes, quamvis audire juvabit,
multa tamen capies oscula, multa dabis ;
semper in his apte narrantia verba resistunt ;
promptior est dulci lingua refecta mora.
Sed cum Troja subit, subeunt ventique fretumque,
spes bona sollicito victa timore cadit.
Hoc quoque, quod venti prohibent exire carinas,
me movet ; invitis ire paratis aquis.
Quis velit in patriam vento prohibente reverti ?
A patria pelago vela vetante datis !
Ipse suam non praebet iter Neptunus ad urbem.
Quo ruitis ? Vestras quisque redite domos.
Quo ruitis, Danai ? ventos audite vetantes.
Non subiti casus, numinis ista mora est.
Quid petitur tanto nisi turpis adultera bello ?
Dum licet, Inachiae vertite vela rates.
Sed quid ago ? revoco ? revocaminis omen abesto,
blandaque compositas aura secundet aquas !
Troasin invideo, quae si lacrimosa suorum
funera conspicient, nec procul hostis erit ;
ipsa suis manibus forti nova nupta marito
imponet galeam Dardanaque arma dabit ;
arma dabit, dumque arma dabit, simul oscula sumet
(hoc genus officii dulce duobus erit).
Producetque virum, dabit et mandata reverti
et dicet "referas ista fac arma Jovi ! "
Ille ferens dominae mandata recentia secum
pugnabit caute respicietque domum ;
exuet haec reduci clipeum galeamque resolvet
excipietque suo corpora lassa sinu.
Nos sumus incertae, nos anxius omnia cogit,
quae possunt fieri, facta putare timor.
Dum tamen arma geres diverso miles in orbe,
quae referat vultus est mihi cera tuos ;
illi blanditias, illi tibi debita verba
dicimus, amplexus accipit illa meos.
Crede mihi, plus est quam quod videatur, imago ;
adde sonum cerae, Protesilaus erit.
Hanc specto teneoque sinu pro conjuge vero
et, tamquam possit verba referre, queror.
Per reditus corpusque tuum, mea numina, juro
perque pares animi conjugiique faces
perque, quod ut videam canis albere capillis,
mox tutum possis ipse referre, caput,
me tibi venturam comitem, quocumque vocaris,
sive - quod heu ! timeo , sive superstes eris.
[Ultima mandato claudetur epistula parvo.
Si tibi cura mei, sit tibi cura tui.]

HYPERMESTRA LYNCEO

H_14
[Mittit Hypermestra de tot modo fratribus uni
(cetera nuptarum crimine turba jacet) :]

clausa domo teneor gravibusque coercita vinclis ;
est mihi supplicii causa fuisse piam.
Quod manus extimuit jugulo demittere ferrum,
sum rea ; laudarer, si scelus ausa forem.
Esse ream praestat, quam sic placuisse parenti ;
non piget immunes caedis habere manus.
Me pater igne licet, quem non violavimus, urat,
quaeque aderant sacris, tendat in ora faces
aut illo jugulet, quem non bene tradidit ensem,
ut, qua non cecidit vir nece, nupta cadam,
non tamen ut dicant morientia "paenitet" ora
efficiet ; non es quam piget esse piam.
Paeniteat sceleris Danaum saevasque sorores ;
hic solet eventus facta nefanda sequi.
Cor pavet admonitu temeratae sanguine noctis
et subitus dextrae praepedit ossa tremor ;
quam tu caede putes fungi potuisse mariti,
scribere de facta non sibi caede timet.
Sed tamen experiar. Modo facta crepuscula terris,
ultima pars lucis primaque noctis erat ;
ducimur Inachides magni sub tecta Pelasgi,
et socer armatas accipit ipse nurus.
Undique conlucent praecinctae lampades auro.
Dantur in invitos impia tura focos ;
Vulgus "Hymen, Hymenaee" vocant ; fugit ille vocantes ;
ipsa Jovis conjunx cessit ab urbe sua.
Ecce, mero dubii, comitum clamore frequentes,
flore novo madidas impediente comas,
in thalamos laeti - thalamos, sua busta ! - feruntur
strataque funeribus corpore dicta premunt.
Jamque cibo vinoque graves somnoque jacebant
securumque quies alta per Argos erat ;
circum me gemitus morientum audire videbar
et tamen audieram, quodque verebar erat.
Sanguis abit, mentemque calor corpusque relinquit,
inque novo jacui frigida facta toro.
Ut leni Zephyro graciles vibrantur aristae,
frigida populeas ut quatit aura comas,
aut sic, aut etiam tremui magis ; ipse jacebas,
quaeque tibi dederam causa soporis erant.
Excussere metum violenti jussa parentis.
Erigor et capio tela tremente manu ;
non ego falsa loquar ; ter acutum sustulit ensem,
ter male sublato reccidit ense manus.
[Admovi jugulo (sine me tibi vera fateri),
admovi jugulo tela paterna tuo,]
et timor et pietas crudelibus obstitit ausis,
castaque mandatum dextra refugit opus.
Purpureos laniata sinus, laniata capillos,
exiguo dixi talia verba sono :
"Saevus, Hypermestra, pater est tibi ; jussa parentis
effice ; germanis sit comes iste suis.
Femina sum et virgo, natura mitis et annis ;
non faciunt molles ad fera tela manus.
Quin age dumque jacet, fortis imitare sorores.
Credibile est caesos omnibus esse viros.
Si manus haec aliquam posset committere caedem,
morte foret dominae sanguinolenta suae.

Haud meruere necem patruelia regna petendo,
quae tamen externis danda forent generis.
Finge viros meruisse mori ; quid fecimus ipsae ?
Quo mihi commisso non licet esse piae ?
Quid mihi cum ferro ? quo bellica tela puellae ?
Aptior est digitis lana colusque meis."
Haec ego ; dumque queror, lacrimae sua verba sequuntur
deque meis oculis in tua membra cadunt.
Dum petis amplexus sopitaque bracchia jactas,
paene manus telo saucia facta tua est.
Jamque patrem famulosque patris lucemque timebam ;
expulerunt somnos haec mea dicta tuos :
"Surge age, Belide, de tot modo fratribus unus.
Nox tibi, ni properas, ista perennis erit."
Territus exsurgis ; fugit omnis inertia somni ;
adspicis in timida fortia tela manu.
Quaerenti causam "dum nox sinit, effuge, " dixi ;
dum nox atra sinit, tu fugis, ipsa moror.
Mane erat et Danaus generos ex caede jacentes
dinumerat ; summae criminis unus abes ;
fert male cognatae jacturam mortis in uno
et queritur facti sanguinis esse parum.
Abstrahor a patriis pedibus raptamque capillis
(haec meruit pietas praemia !) carcer habet.
Scilicet ex illo Junonia permanet ira,
cum bos ex homine est, ex bove facta dea.
At satis est poenae teneram mugisse puellam,
nec, modo formosam, posse placere Jovi.
Adstitit in ripa liquidi nova vacca parentis
cornuaque in patriis non sua vidit aquis
conatoque loqui mugitus edidit ore
territaque est forma, territa voce sua.
Quid furis, infelix ? quid te miraris in umbra ?
quid numeras factos ad nova membra pedes ?
Illa Jovis magni paelex metuenda sorori
fronde levas nimiam caespitibusque famem,
fonte bibis spectasque tuam stupefacta figuram,
et, te ne feriant, quae geris, arma, times,
quaeque modo, ut possis etiam Jove digna videri,
dives eras, nuda nuda recumbis humo.
Per mare, per terras cognataque flumina curris ;
dat mare, dant amnes, dat tibi terra viam.
Quae tibi causa fugae ? quid tu freta longa pererras ?
Non poteris vultus effugere ipsa tuos.
Inachi, quo properas ? eadem sequerisque fugisque ;
tu tibi dux comiti, tu comes ipsa duci.
Per septem Nilus portus emissus in aequor
exuit insana paelicis ora bovis.
Ultima quid referam, quorum mihi cana senectus
auctor ? dant anni, quod querar, ecce mei.
Bella pater patruusque gerunt ; regnoque domoque
pellimur ; ejectos ultimus orbis habet.
[Ille ferox solus solio sceptroque potitur ;
cum sene nos inopi turba vagamur inops.]
De fratrum populo pars exiguissima restat.
Quique dati leto, quaeque dedere, fleo ;
nam mihi quot fratres, totidem periere sorores ;
accipiat lacrimas utraque turba meas.

119 En, ego, quod vivis, poenae crucianda reservor ;
120 quid fiet sonti, cum rea laudis agar ?
121 Et consanguineae quondam centensima summae
122 infelix uno fratre manente cadam.
123 At tu, siqua piae, Lynceu, tibi cura sororis,
124 quaeque tibi tribui munera, dignus habes,
125 vel fer opem, vel dede neci defunctaque vita
126 corpora furtivis insuper adde rogis
127 et sepeli lacrimis perfusa fidelibus ossa,
128 sculptaque sint titulo nostra sepulcra brevi :
129 "Exul Hypermestra, pretium pietatis iniquum,
130 quam mortem fratri depulit, ipsa tulit."
131 Scribere plura libet, sed pondere lapsa catenae
132 est manus et vires subtrahit ipse timor.

SAPPHO PHAONI

H_15 v.1 Ecquid, ut adspecta est studiosae littera dextrae,
2 protinus est oculis cognita nostra tuis ?
3 An, nisi legisses auctoris nomina Sapphus,
4 hoc breve nescires unde veniret opus ?
5 Forsitan et quare mea sint alterna requiras
6 carmina, cum lyricis sim magis apta modis.
7 Flendus amor meus est ; elegiae flebile carmen ;
8 non facit ad lacrimas barbitos ulla meas.
9 Uror, ut, indomitis ignem exercentibus Euris,
10 fertilis accensis messibus ardet ager.
11 Arva Phaon celebrat diversa Typhoidos Aetnae ;
12 me calor Aetnaeo non minor igne tenet.
13 Nec mihi dispositis quae jungam carmina nervis
14 proveniunt ; vacuae carmina mentis opus.
15 Nec me Pyrrhiades Methymniadesve puellae,
16 nec me Lesbiadum cetera turba juvant.
17 Vilis Anactorie, vilis mihi candida Cydro ;
18 non oculis grata est Atthis, ut ante, meis,
19 atque aliae centum, quas non sine crimine amavi.
20 Improbe, multarum quod fuit, unus habes.
21 Est in te facies, sunt apti lusibus anni.
22 O facies oculis insidiosa meis !
23 Sume fidem et pharetram, fies manifestus Apollo.
24 Accedant capiti cornua, Bacchus eris.
25 Et Phoebus Daphnen, et Cnosida Bacchus amavit.
26 Nec norat lyricos illa vel illa modos.
27 At mihi Pegasides blandissima carmina dictant ;
28 jam canitur toto nomen in orbe meum.
29 Nec plus Alcaeus, consors patriaeque lyraeque,
30 laudis habet, quamvis grandius ille sonet.
31 Si mihi difficilis formam natura negavit,
32 ingenio formae damna repende meae.
33 Sum brevis ; at nomen quod terras impleat omnes
34 est mihi ; mensuram nominis ipsa fero.
35 Candida si non sum, placuit Cepheia Perseo
36 Andromede, patriae fusca colore suae.
37 Et variis albae junguntur saepe columbae ;
38 et niger a viridi turtur amatur ave.
39 Si, nisi quae facie poterit te digna videri,

nulla futura tua est, nulla futura tua est.
At, mea cum legeres, etiam formosa videbar ;
unam jurabas usque decere loqui.
Cantabam, memini (meminerunt omnia amantes) ;
oscula cantanti tu mihi rapta dabas.
Haec quoque laudabas ; omnique a parte placebam,
sed tunc praecipue, cum fit Amoris opus.
Tunc te plus solito lascivia nostra juvabat,
crebraque mobilitas, aptaque verba joco,
et quod, ubi amborum fuerat confusa voluptas,
plurimus in lasso corpore languor erat.
Nunc tibi Sicelides veniunt, nova praeda, puellae.
Quid mihi cum Lesbo ? Sicelis esse volo,
aut vos erronem tellure remittite vestra,
Nesiades matres Nesiadesque nurus.
Nec vos decipiant blandae mendacia linguae ;
quae dicit vobis, dixerat ante mihi.
Tu quoque, quae montes celebras, Erycina, Sicanos,
(nam tua sum) vati consule, diva, tuae.
An gravis inceptum peragit Fortuna tenorem
et manet in cursu semper acerba suo ?
Sex mihi natales ierant, cum lecta parentis
ante diem lacrimas ossa bibere meas.
Arsit post frater, victus meretricis amore
mixtaque cum turpi damna pudore tulit.
Factus inops agili peragit freta caerula remo,
quasque male amisit, nunc male quaerit opes.
Me quoque, quod monui bene multa fideliter, odit ;
hoc mihi libertas, hoc pia lingua dedit,
et tamquam desint quae me sine fine fatigent,
accumulat curas filia parva meas.
Ultima tu nostris accedis causa querelis,
non agitur vento nostra carina suo.
Ecce jacent collo sparsi sine lege capilli ;
nec premit articulos lucida gemma meos.
Veste tegor vili ; nullum est in crinibus aurum ;
non Arabum noster dona capillus olet.
Cui colar infelix, aut cui placuisse laborem ?
Ille mei cultus unicus auctor abest.
Molle meum levibusque cor est violabile telis,
et semper causa est, cur ego semper amem ;
sive ita nascenti legem dixere Sorores,
nec data sunt vitae fila severa meae,
sive abeunt studia in mores artisque magistra
ingenium nobis molle Thalia facit.
Quid mirum si me primae lanuginis aetas
abstulit, atque anni quos vir amare potest ?
Hunc ne pro Cephalo raperes, Aurora, timebam,
et faceres, sed te prima rapina tenet.
Hunc si conspiciat, quae conspicit omnia Phoebe,
jussus erit somnos continuare Phaon.
Hunc Venus in caelum curru vexisset eburno ;
sed videt et Marti posse placere suo.
O nec adhuc juvenis, nec jam puer, utilis aetas,
o decus atque aevi gloria magna tui,
huc ades inque sinus, formose, relabere nostros ;
non ut ames oro, me sed amare sinas.
Scribimus et lacrimis oculi rorantur obortis.

Adspice quam sit in hoc multa litura loco.
Si tam certus eras hinc ire, modestius isses
et mihi dixisses : "Lesbi puella, vale."
Non tecum lacrimas, non oscula nostra tulisti ;
denique non timui quod dolitura fui.
Nil de te mecum est, nisi tantum injuria ; nec tu
admoneat quod te, pignus amantis habes.
Non mandata dedi ; neque enim mandata dedissem
ulla, nisi ut nolles immemor esse mei.
Per tibi, qui numquam longe discedit, Amorem,
perque novem juro, numina nostra, deas,
cum mihi nescio quis "Fugiunt tua gaudia" dixit,
nec me flere diu, nec potuisse loqui.
et lacrimae deerant oculis et verba palato ;
adstrictum gelido frigore pectus erat.
Postquam se dolor invenit, nec pectora planxi
nec puduit scissis exululare comis,
non aliter quam si nati pia mater adempti
portet ad exstructos corpus inane rogos.
Gaudet et e nostro crescit maerore Charaxus
frater et ante oculos itque reditque meos
utque pudenda mei videatur causa doloris :
"Quid dolet haec ? certe filia vivit, " ait.
Non veniunt in idem pudor atque amor ; omne videbat
vulgus ; eram lacero pectus aperta sinu.
Tu mihi cura, Phaon ; te somnia nostra reducunt,
somnia formoso candidiora die.
Illic te invenio, quamquam regionibus absis ;
sed non longa satis gaudia somnus habet.
Saepe tuos nostra cervice onerare lacertos,
saepe tuae videor supposuisse meos.
Oscula cognosco, quae tu committere linguae
aptaque consueras accipere, apta dare.
Blandior interdum, verisque simillima verba
eloquor, et vigilant sensibus ora meis.
Ulteriora pudet narrare, sed omnia fiunt,
et juvat, et siccae non licet esse mihi.
At cum se Titan ostendit et omnia secum,
tam cito me somnos destituisse queror.
Antra nemusque peto tamquam nemus antraque prosint ;
conscia deliciis illa fuere meis.
Illuc mentis inops, ut quam furialis Enyo
attigit, in collo crine jacente, feror.
Antra vident oculi scabro pendentia topho,
quae mihi Mygdonii marmoris instar erant.
Invenio silvam, quae saepe cubilia nobis
praebuit et multa texit opaca coma.
At non invenio dominum silvaeque meumque :
vile solum locus est ; dos erat ille loci.
Agnovi pressas noti mihi caespitis herbas ;
de nostro curvum pondere gramen erat.
Incubui, tetigique locum qua parte fuisti ;
grata prius lacrimas combibit herba meas ;
quin etiam rami positis lugere videntur
frondibus, et nullae dulce queruntur aves.
Sola virum non ulta pie maestissima mater
concinit Ismarium Daulias ales Ityn.
Ales Ityn, Sappho desertos cantat amores.

Hactenus ut media cetera nocte silent.
Est nitidus vitroque magis perlucidus amni.
Fons sacer ; hunc multi numen habere putant.
Quem supra ramos expandit aquatica lotos,
una nemus. Tenero caespite terra viret.
Hic ego cum lassos posuissem flebilis artus,
constitit ante oculos Naias una meos ;
constitit et dixit : "Quoniam non ignibus aequis
ureris, Ambracia est terra petenda tibi.
Phoebus ab excelso, quantum patet, adspicit aequor ;
Actiacum populi Leucadiumque vocant.
Hinc se Deucalion, Pyrrhae succensus amore,
misit, et illaeso corpore pressit aquas.
Nec mora, versus amor figit lentissima Pyrrhae
pectora ; Deucalion igne levatus abit.
Hanc legem locus ille tenet. Pete protinus altam
Leucada, nec saxo desiluisse time."
Ut monuit, cum voce abiit. Ego frigida surgo ;
nec lacrimas oculi continuere mei.
Ibimus, o nymphe, monstrataque saxa petemus.
Sit procul insano victus amore timor.
Quidquid erit, melius quam nunc erit. Aura, subito ;
et mea non magnum corpora pondus habent.
Tu quoque, mollis Amor, pinnas suppone cadenti,
ne sim Leucadiae mortua crimen aquae.
Inde chelyn Phoebo, communia munera, ponam,
et sub ea versus unus et alter erunt :
"Grata lyram posui tibi, Phoebe, poetria Sappho :
convenit illa mihi, convenit illa tibi."
Cur tamen Actiacas miseram me mittis ad oras,
cum profugum possis ipse referre pedem ?
Tu mihi Leucadia potes esse salubrior unda ;
et forma et meritis tu mihi Phoebus eris.
An potes, o scopulis undaque ferocior omni,
si moriar, titulum mortis habere meae ?
At quanto melius jungi mea pectora tecum,
quam poterant saxis praecipitanda dari !
Haec sunt illa, Phaon, quae tu laudare solebas,
visaque sunt totiens ingeniosa tibi.
Nunc vellem facunda forem ; dolor artibus obstat
ingeniumque meis substitit omne malis.
Non mihi respondent veteres in carmina vires ;
plectra dolore jacent, muta dolore lyra est.
[Lesbides aequoreae, nupturaque nuptaque proles,
Lesbides, Aeolia nomina dicta lyra,]
Lesbides, infamem quae me fecistis amatae,
desinite ad citharas turba venire mea.
Abstulit omne Phaon, quod vobis ante placebat.
Me miseram ! dixi quam modo paene "meus."
Efficite ut redeat, vates quoque vestra redibit.
Ingenio vires ille dat, ille rapit.
Ecquid ago precibus ? pectusne agreste movetur ?
an riget ? et Zephyri verba caduca ferunt ?
Qui mea verba ferunt, vellem tua vela referrent.
Hoc te, si saperes, lente, decebat opus.
[Sive redis, puppique tuae votiva parantur
munera, quid laceras pectora nostra mora ?]
Solve ratem. Venus, orta mari, mare praestat amanti.

Aura dabit cursum ; tu modo solve ratem.
Ipse gubernabit residens in puppe Cupido ;
ipse dabit tenera vela legetque manu.
Sive juvat longe fugisse Pelasgida Sappho,
nec tamen invenies cur ego digna fuga,
hoc saltem miserae crudelis epistula dicat,
ut mihi Leucadiae fata petantur aquae.

PARIS HELENAE

H_16

Hanc tibi Priamides mitto, Ledaea, salutem,
quae tribui sola te mihi dante potest.
Eloquar an flammae non est opus indice notae
et plus quam vellem, jam meus exstat amor ?
Ille quidem lateat malim, dum tempora dentur
laetitiae mixtos non habitura metus.
Sed male dissimulo ; quis enim celaverit ignem,
lumine qui semper proditur ipse suo ?
Si tamen expectas vocem quoque rebus ut addam,
uror ; habes animi nuntia verba mei.
Parce, precor, fasso nec vultu cetera duro
perlege sed formae conveniente tuae.
Jamque illud gratum est, quod epistula nostra recepta
spem facit hoc recipi me quoque posse modo.
Quae rata sit, nec te frustra promiserit, opto,
hoc mihi quae suasit, mater Amoris, iter.
Namque ego divino monitu (ne nescia pecces)
advehor et coepto non leve numen adest.
Praemia magna quidem, sed non indebita posco ;
pollicita est thalamo te Cytherea meo.
Hac duce Sigeo dubias a litore feci
longa Phereclea per freta puppe vias.
Illa dedit faciles auras ventosque secundos ;
in mare nimirum jus habet orta mari.
Perstet et ut pelagi, sic pectoris adjuvet aestum ;
deferat in portus et mea vota suos.
Attulimus flammas, non hic invenimus, illas ;
hae mihi tam longae causa fuere viae.
Nam neque tristis hiemps neque nos huc appulit error ;
Taenaris est classi terra petita meae.
Nec me crede fretum merces portante carina
findere (quas habeo, di tueantur opes !)
nec venio Graias veluti spectator ad urbes
(oppida sunt regni divitiora mei) ;
te peto, quam pepigit lecto Venus aurea nostro ;
te prius optavi quam mihi nota fores ;
ante tuos animo vidi quam lumine vultus ;
prima tulit vulnus nuntia fama tui.
[Nec tamen est mirum, si, sicut oportet, ab arcu
missilibus telis eminus ictus amo.]
Sic placuit fatis ; quae ne convellere temptes,
accipe cum vera dicta relata fide.
Matris adhuc utero partu remorante tenebar
(jam gravidus justo pondere venter erat) ;
illa sibi ingentem visa est sub imagine somni
flammiferam pleno reddere ventre facem.

Territa consurgit metuendaque noctis opacae
visa seni Priamo, vatibus ille refert.
Arsurum Paridis vates canit Ilion igni ;
pectoris, ut nunc est, fax fuit illa mei.
Forma vigorque animi, quamvis de plebe videbar,
indicium tectae nobilitatis erat.
Est locus in mediis nemorosae vallibus Idae
devius et piceis ilicibusque frequens,
qui nec ovis placidae nec amantis saxa capellae,
nec patulo tardae carpitur ore bovis.
Hinc ego Dardaniae muros excelsaque tecta
et freta prospiciens arbore nixus eram.
Ecce pedum pulsu visa est mihi terra moveri
(vera loquar veri vix habitura fidem) ;
constitit ante oculos actus velocibus alis
Atlantis magni Pleionesque nepos
(fas vidisse fuit, fas sit mihi visa referre)
inque dei digitis aurea virga fuit,
tresque simul divae, Venus et cum Pallade Juno,
graminibus teneros inposuere pedes.
Obstupui, gelidusque comas erexerat horror,
cum mihi : "Pone metum, nuntius ales ait ;
"arbiter es formae ; certamina siste dearum :
vincere quae forma digna sit una duas."
Neve recusarem, verbis Jovis imperat et se
protinus aetheria tollit in astra via.
Mens mea convaluit subitoque audacia venit
nec timui vultu quamque notare meo.
Vincere erant omnes dignae judexque querebar
non omnes causam vincere posse suam.
Sed tamen ex illis jam tunc magis una placebat,
hanc esse ut scires, unde movetur amor
tantaque vincendi cura est. Ingentibus ardent
judicium donis sollicitare meum.
Regna Jovis conjunx, virtutem filia jactat ;
ipse potens dubito fortis an esse velim.
Dulce Venus risit : "Ne te, Pari, munera tangant
utraque suspensi plena timoris, ait ;
"nos dabimus quod ames et pulchrae filia Ledae
ibit in amplexus pulchrior illa tuos."
Dixit et ex aequo donis formaque probata
victorem caelo rettulit illa pedem.
Interea, sero versis ad prospera fatis,
regius agnoscor per rata signa puer.
Laeta domus nato per tempora longa recepto
addit et ad festos hunc quoque Troja diem.
Utque ego te cupio, sic me cupiere puellae ;
multarum votum sola tenere potes.
Nec tantum regum natae petiere ducumque,
sed nymphis etiam curaque amorque fui ;
[quas super Oenonen facies mutarer : in orbe
nec Priamo est a te dignior ulla nurus.]
Sed mihi cunctarum subeunt fastidia, postquam
conjugii spes est, Tyndari, facta tui.
Te vigilans oculis, animo te nocte videbam,
lumina cum placido victa sopore jacent.
Quid facies praesens quae nondum visa placebas ?
Ardebam, quamvis hinc procul ignis erat.

Nec potui debere mihi spem longius istam,
caerulea peterem quin mea vota via.
Troja caeduntur Phrygia pineta securi
quaeque erat aequoreis utilis arbor aquis ;
ardua proceris spoliantur Gargara silvis
innumerasque mihi longa dat Ida trabes ;
fundatura citas flectuntur robora naves,
texitur et costis panda carina suis.
Addimus antennas et vela sequentia malis
accipit et pictos puppis adunca deos ;
qua tamen ipse vehor, comitata Cupidine parvo
sponsor conjugii stat dea picta sui.
Imposita est factae postquam manus ultima classi
protinus Aegaeis ire lubebat aquis.
At pater et genetrix inhibent mea vota rogando
propositumque pia voce morantur iter,
et soror, effusis ut erat, Cassandra, capillis,
cum vellent nostrae jam dare vela rates :
"Quo ruis ? " exclamat ; "referes incendia tecum.
Quanta per has nescis flamma petatur aquas ! "
Vera fuit vates : dictos invenimus ignes
et ferus in molli pectore flagrat amor.
Portubus egredior ventisque ferentibus usus
applicor in terras, Oebali nympha, tuas.
Excipit hospitio vir me tuus ; hoc quoque factum
non sine consilio numinibusque deum.
Ille quidem ostendit quidquid Lacedaemone tota
ostendi dignum conspicuumque fuit,
sed mihi laudatam cupienti cernere formam
lumina nil aliud quo caperentur erat.
Ut vidi, obstipui praecordiaque intima sensi
attonitus curis intumuisse novis.
His similes vultus, quantum reminiscor, habebat
venit in arbitrium cum Cytherea meum.
Si tu venisses pariter certamen in illud,
in dubium Veneris palma futura fuit.
Magna quidem de te rumor praeconia fecit,
nullaque de facie nescia terra tua est ;
nec tibi par usquam Phrygia nec solis ab ortu
inter formosas altera nomen habet.
Crede sed hoc nobis, minor est tua gloria vero,
famaque de forma paene maligna tua est ;
plus hic invenio quam quod promiserat illa
et tua materia gloria victa sua est.
Ergo arsit merito, qui noverat omnia, Theseus,
et visa es tanto digna rapina viro,
more tuae gentis nitida dum nuda palaestra
ludis et es nudis femina mixta viris.
Quod rapuit, laudo ; miror quod reddidit umquam :
tam bona constanter praeda tenenda fuit.
Ante recessisset caput hoc cervice cruenta
quam tu de thalamis abstraherere meis.
Tene manus umquam nostrae dimittere vellent !
Tene meo paterer vivus abire sinu !
[Si reddenda fores, aliquid tamen ante tulissem,
nec Venus ex toto nostra fuisset iners ;
vel mihi virginitas esset libata vel illud
quod poterat salva virginitate rapi.]

Da modo te ; quae sit Paridis constantia nosces ;
flamma rogi flammas finiet una meas.
Praeposui regnis ego te, quae maxima quondam
pollicita est nobis nupta sororque Jovis,
dumque tuo possem circumdare bracchia collo,
contempta est virtus Pallade dante mihi.
Nec piget aut umquam stulte legisse videbor ;
permanet in voto mens mea firma suo.
Spem modo ne nostram fieri patiare caducam,
deprecor, o tanto digna labore peti !
Non ego conjugium generosae degener opto,
nec mea, crede mihi, turpiter uxor eris :
Pliada, si quaeres, in nostra gente Jovemque
invenies, medios ut taceamus avos.
Sceptra parens Asiae, qua nulla beatior ora est,
finibus inmensis vix obeunda, tenet.
Innumeras urbes atque aurea tecta videbis
quaeque suos dicas templa decere deos.
Ilion adspicies firmataque turribus altis
moenia, Phoebeae structa canore lyrae.
Quid tibi de turba narrem numeroque virorum ?
Vix populum tellus sustinet illa suum.
Occurrent denso tibi Troades agmine matres
nec capient Phrygias atria nostra nurus.
O quotiens dices "Quam pauper Achaia nostra est ! " :
una domus quaevis urbis habebit opes.
Nec mihi fas fuerit Sparten contemnere vestram ;
in qua tu nata es, terra beata mihi est.
Parca sed est Sparte, tu cultu divite digna ;
ad talem formam non facit iste locus.
Hanc faciem largis sine fine paratibus uti
deliciisque decet luxuriare novis.
Cum videas cultus nostra de gente virorum,
qualem Dardanias credis habere nurus ?
Da modo te facilem nec dedignare maritum,
rure Therapnaeo nata puella, Phrygem.
Phryx erat et nostro genitus de sanguine, qui nunc
cum dis potando nectare miscet aquas.
Phryx erat Aurorae conjunx ; tamen abstulit illum
extremum Noctis quae dea finit iter.
Phryx etiam Anchises, volucrum cui mater Amorum
gaudet in Idaeis concubuisse jugis.
Nec, puto, conlatis forma Menelaus et annis
judice te nobis anteferendus erit.
Non dabimus certe socerum tibi clara fugantem
lumina, qui trepidos a dape vertat equos,
nec Priamo pater est soceri de caede cruentus
et qui Myrtoas crimine signat aquas,
nec proavo Stygia nostro captantur in unda
poma nec in mediis quaeritur umor aquis.
Quid tamen hoc refert ? Si te tenet ortus ab illis,
cogitur huic domui Juppiter esse socer.
Heu facinus ! totis indignus noctibus ille
te tenet amplexu perfruiturque tuo ;
at mihi conspiceris posita vix denique mensa,
multaque, quae laedant, hoc quoque tempus habet.
Hostibus eveniant convivia talia nostris,
experior posito qualia saepe mero.

Paenitet hospitii, cum me spectante lacertos
imponit collo rusticus iste tuo.
Rumpor et invidia (quidni tamen omnia narrem ?)
membra superjecta cum tua veste fovet.
Oscula cum vero coram non dura daretis,
ante oculos posui pocula sumpta meos ;
lumina demitto, cum te tenet artius ille,
crescit et invito lentus in ore cibus.
Saepe dedi gemitus et te, lasciva, notavi
in gemitu risum non tenuisse meo.
Saepe mero volui flammam compescere, at illa
crevit et ebrietas ignis in igne fuit.
Multaque ne videam, versa cervice recumbo,
sed revocas oculos protinus ipsa meos.
Quid faciam, dubito ; dolor est meus illa videre
sed dolor a facie major abesse tua.
Qua licet et possum, luctor celare furorem,
sed tamen apparet dissimulatus amor.
Nec tibi verba damus ; sentis mea vulnera, sentis.
Atque utinam soli sint ea nota tibi !
A ! quotiens lacrimis venientibus ora reflexi,
ne causam fletus quaereret ille mei.
A ! quotiens aliquem narravi potus amorem,
ad vultus referens singula verba tuos,
indiciumque mei ficto sub nomine feci!
Ille ego, si nescis, verus amator eram.
Quin etiam, ut possem verbis petulantius uti,
non semel ebrietas est simulata mihi.
Prodita sunt, memini, tunica tua pectora laxa
atque oculis aditum nuda dedere meis,
pectora vel puris nivibus vel lacte tuamque
complexo matrem candidiora Jove.
Dum stupeo visis (nam pocula forte tenebam),
tortilis a digitis excidit ansa meis.
Oscula si natae dederas, ego protinus illa
Hermiones tenero laetus ab ore tuli.
Et modo cantabam veteres resupinus amores,
et modo per nutum signa tegenda dabam.
Et comitum primas Clymenen Aethramque, tuarum
ausus sum blandis nuper adire sonis,
quae mihi non aliud, quam formidare locutae
orantis medias deseruere preces.
Di facerent pretium magni certaminis esses,
teque suo posset victor habere toro,
ut tulit Hippomenes Schoeneida praemia cursus,
venit ut in Phrygios Hippodamia sinus,
ut ferus Alcides Acheloia cornua fregit,
dum petit amplexus, Deianira, tuos.
Nostra per has leges audacia fortiter isset,
teque mei scires esse laboris opus.
Nunc mihi nil superest, nisi te, formosa, precari
amplectique tuos, si patiare, pedes.
O decus, o praesens geminorum gloria fratrum,
o Jove digna viro, ni Jove nata fores,
aut ego Sigeos repetam te conjuge portus,
aut hic Taenaria contegar exul humo.
Non mea sunt summa leviter destricta sagitta
pectora ; descendit vulnus ad ossa meum.

Hoc mihi (nam repeto) fore ut a caeleste sagitta
     figar, erat verax vaticinata soror.
Parce datum fatis, Helene, contemnere amorem.
     Sic habeas faciles in tua vota deos !
Multa quidem subeunt, sed coram ut plura loquamur,
     excipe me lecto nocte silente tuo.
An pudet et metuis Venerem temerare maritam
     castaque legitimi fallere jura tori ?
A ! nimium simplex Helene, ne rustica dicam,
     hanc faciem culpa posse carere putas ?
Aut faciem mutes aut sis non dura, necesse est ;
     lis est cum forma magna pudicitiae.
Juppiter his gaudet, gaudet Venus aurea furtis ;
     haec tibi nempe patrem furta dedere Jovem.
Vix fieri, si sunt vires in semine avorum,
     et Jovis et Ledae filia, casta potes.
Casta tamen tum sis, cum te mea Troja tenebit,
     et tua sim, quaeso, crimina solus ego.
Nunc ea peccemus quae corriget hora jugalis,
     si modo promisit non mihi vana Venus.
Sed tibi et hoc suadet rebus, non voce maritus,
     neve sui furtis hospitis obstet, abest.
Non habuit tempus, quo Cresia regna videret,
     aptius (o mira calliditate virum !)
cessit et "Idaei mando tibi, dixit iturus,
     curam pro nobis hospitis, uxor, agas."
Neclegis absentis, testor, mandata mariti ;
     cura tibi non est hospitis ulla tui.
Huncine tu speras hominem sine pectore dotes
     posse satis formae, Tyndari, nosse tuae ?
Falleris ; ignorat, nec, si bona magna putaret,
     quae tenet, externo crederet illa viro.
Ut te nec mea vox nec te meus incitet ardor,
     cogimur ipsius commoditate frui,
aut erimus stulti, sic ut superemus et ipsum,
     si tam securum tempus abibit iners.
Paene suis ad te manibus deducit amantem ;
     utere mandantis simplicitate viri.
Sola jaces viduo tam longa nocte cubili,
     in viduo jaceo solus et ipse toro :
te mihi meque tibi communia gaudia jungant,
     candidior medio nox erit illa die.
Tunc ego jurabo quaevis tibi numina meque
     adstringam verbis in sacra jura tuis ;
tunc ego, si non est fallax fiducia nostra,
     efficiam praesens ut mea regna petas.
Si pudet et metuis ne me videare secuta,
     ipse reus sine te criminis hujus ero.
Nam sequar Aegidae factum fratrumque tuorum ;
     exemplo tangi non propiore potes.
Te rapuit Theseus, geminas Leucippidas illi ;
     quartus in exemplis adnumerabor ego.
Troja classis adest armis instructa virisque ;
     jam facient celeres remus et aura vias.
Ibis Dardanias ingens regina per urbes,
     teque novam credet vulgus adesse deam,
quaque feres gressus, adolebunt cinnama flammae,
     caesaque sanguineam victima planget humum.

337 Dona pater fratresque et cum genetrice sorores
338 Iliadesque omnes totaque Troja dabit.
339 Ei mihi ! pars a me vix dicitur ulla futuri ;
340 plura feres quam quae littera nostra refert.
341 Nec tu rapta time ne nos fera bella sequantur,
342 concitet et vires Graecia magna suas.
343 Tot prius abductis ecqua est repetita per arma ?
344 Crede mihi, vanos res habet ista metus.
345 Nomine ceperunt Aquilonis Erechthida Thraces,
346 et tuta a bello Bistonis ora fuit ;
347 Phasida puppe nova vexit Pagasaeus Iason,
348 laesa neque est Colcha Thessala terra manu ;
349 te quoque qui rapuit, rapuit Minoida Theseus ;
350 nulla tamen Minos Cretas ad arma vocat.
351 Terror in his ipso major solet esse periclo ;
352 quaeque timere libet, pertimuisse pudet.
353 Finge tamen, si vis, ingens consurgere bellum ;
354 et mihi sunt vires, et mea tela nocent.
355 Nec minor est Asiae quam vestrae copia terrae ;
356 illa viris dives, dives abundat equis.
357 Nec plus Atrides animi Menelaus habebit
358 quam Paris, aut armis anteferendus erit.
359 Paene puer caesis abducta armenta recepi
360 hostibus et causam nominis inde tuli ;
361 paene puer juvenes vario certamine vici,
362 in quibus Ilioneus Deiphobusque fuit.
363 Neve putes, non me nisi comminus esse timendum,
364 figitur in jusso nostra sagitta loco.
365 Non potes haec illi primae dare facta juventae ;
366 instruere Atriden num potes arte mea.
367 Omnia si dederis, numquid dabis Hectora fratrem ?
368 Unus is innumeri militis instar erit.
369 Quid valeam nescis, et te mea robora fallunt ;
370 ignoras cui sis nupta futura viro.
371 Aut igitur nullo belli repetere tumultu,
372 aut cedent Marti Dorica castra meo.
373 Nec tamen indigner pro tanta sumere ferrum
374 conjuge ; certamen praemia magna movent.
375 Tu quoque, si de te totus contenderit orbis,
376 nomen ab aeterna posteritate feres ;
377 spe modo non timida dis hinc egressa secundis
378 exige cum plena munera pacta fide.

HELENE PARIDI

H_17 v.1 [Si mihi quae legi, Pari, non legisse liceret,
2 servarem numeros sicut et ante probae.]
3 Nunc oculos tua cum violarit epistula nostros,
4 non rescribendi gloria visa levis.
5 Ausus es hospitii temeratis, advena, sacris
6 legitimam nuptae sollicitare fidem.
7 Scilicet idcirco ventosa per aequora vectum
8 excepit portu Taenaris ora suo,
9 nec tibi, diversa quamvis e gente venires,
10 oppositas habuit regia nostra fores,
11 esset ut officii merces injuria tanti ?

Qui sic intrabas, hospes an hostis eras ?
Nec dubito quin haec, cum sit tam justa, vocetur
rustica judicio nostra querela tuo.
Rustica sim sane, dum non oblita pudoris,
dumque tenor vitae sit sine labe meae.
Si non est ficto tristis mihi vultus in ore
nec sedeo duris torva superciliis,
fama tamen clara est, et adhuc sine crimine lusi
et laudem de me nullus adulter habet.
Quo magis admiror quae sit fiducia coepti,
spemque tori dederit quae tibi causa mei.
An, quia vim nobis Neptunius attulit heros,
rapta semel videor bis quoque digna rapi ?
Crimen erat nostrum, si delinita fuissem ;
cum sim rapta, meum quid nisi nolle fuit ?
Non tamen a facto fructum tulit ille petitum ;
excepto redii passa timore nihil.
Oscula luctanti tantummodo pauca protervus
abstulit ; ulterius nil habet ille mei.
[Quae tua nequitia est, non his contenta fuisset ;
di melius ! similis non fuit ille tui.]
Reddidit intactam, minuitque modestia crimen,
et juvenem facti paenituisse patet.
Thesea paenituit, Paris ut succederet illi,
ne quando nomen non sit in ore meum ?
Nec tamen irascor (quis enim succenset amanti ?)
si modo, quem praefers, non simulatur amor.
Hoc quoque enim dubito, non quod fiducia desit,
aut mea sit facies non bene nota mihi,
sed quia credulitas damno solet esse puellis,
verbaque dicuntur vestra carere fide.
"At peccant aliae matronaque rara pudica est."
Quis prohibet raris nomen inesse meum ?
Nam mea quod visa est tibi mater idonea cujus
exemplo flecti me quoque posse putes,
matris in admisso falsa sub imagine lusae
error inest ; pluma tectus adulter erat ;
nil ego, si peccem, possum nescisse, nec ullus
error, qui facti crimen obumbret, erit ;
illa bene erravit vitiumque auctore redemit ;
felix in culpa quo Jove dicar ego ?
Et genus et proavos et regia nomina jactas.
Clara satis domus haec nobilitate sua est ;
Juppiter ut soceri proavus taceatur et omne
Tantalidae Pelopis Tyndareique decus,
dat mihi Leda Jovem cygno decepta parentem,
quae falsam gremio credula fovit avem.
I nunc et Phrygiae late primordia gentis
cumque suo Priamum Laomedonte refer.
Quos ego suspicio, sed qui tibi gloria magna est
quintus, is a nostro nomine primus erit.
Sceptra tuae quamvis rear esse potentia terrae,
non tamen haec illis esse minora puto.
Si jam divitiis locus hic numeroque virorum
vincitur, at certe barbara terra tua est.
Munera tanta quidem promittit epistula dives,
ut possint ipsas illa movere deas.
Sed si jam vellem fines transire pudoris,

tu melior culpae causa futurus eras.
Aut ego perpetuo famam sine labe tenebo,
aut ego te potius quam tua dona sequar,
utque ea non sperno, sic acceptissima semper
munera sunt, auctor quae pretiosa facit.
Plus multo est quod amas, quod sum tibi causa laboris,
quod tam per longas spes tua venit aquas.
Illa quoque, adposita quae nunc facis, improbe, mensa
quamvis experiar dissimulare, noto,
cum modo me spectas oculis, lascive, protervis,
quos vix instantes lumina nostra ferunt,
et modo suspiras, modo pocula proxima nobis
sumis, quaque bibi, tu quoque parte bibis.
A ! quotiens digitis, quotiens ego tecta notavi
signa supercilio paene loquente dari !
Et saepe extimui ne vir meus illa videret,
non satis occultis erubuique notis.
Saepe vel exiguo vel nullo murmure dixi :
"Nil pudet hunc", nec vox haec mea falsa fuit.
Orbe quoque in mensae legi sub nomine nostro,
quod deducta mero littera fecit, "amo."
Credere me tamen hoc oculo renuente negavi.
Ei mihi ! jam didici sic ego posse loqui.
His ego blanditiis, si peccatura fuissem,
flecterer ; his poterant pectora nostra capi.
Est quoque, confiteor, facies tibi rara, potestque
velle sub amplexus ire puella tuos.
Altera sed potius felix sine crimine fiat,
quam cadat externo noster amore pudor.
Disce modo exemplo formosis posse carere ;
est virtus placitis abstinuisse bonis.
Quam multos credis juvenes optare quod optas
qui sapiant ? oculos an Paris unus habes ?
Non tu plus cernis, sed plus temerarius audes,
nec tibi plus cordis sed magis oris adest.
Tunc ego te vellem celeri venisse carina,
cum mea virginitas mille petita procis ;
si te vidissem, primus de mille fuisses ;
judicio veniam vir dabit ipse meo.
Ad possessa venis praeceptaque gaudia serus ;
spes tua lenta fuit ; quod petis, alter habet.
[Ut tamen optarem fieri tua Troica conjunx,
invitam sic me nec Menelaus habet.]
Desine molle, precor, verbis convellere pectus
neve mihi, quam te dicis amare, noce,
me sine, quam tribuit sortem fortuna, tueri
nec spolium nostri turpe pudoris ave.
At Venus hoc pacta est, et in altae vallibus Idae
tres tibi se nudas exhibuere deae,
unaque cum regnum, belli daret altera laudem,
"Tyndaridis conjunx," tertia dixit, "eris."
Credere vix equidem caelestia corpora possum
arbitrio formam supposuisse tuo,
utque sit hoc verum, certe pars altera ficta est,
judicii pretium qua data dicor ego.
Non est tanta mihi fiducia corporis ut me
maxima teste dea dona fuisse putem.
Contenta est oculis hominum mea forma probari ;

laudatrix Venus est invidiosa mihi.
Sed nihil infirmo, faveo quoque laudibus istis ;
nam mea vox quare, quod cupit esse, neget ?
Nec tu succense, nimium mihi creditus aegre ;
tarda solet magnis rebus inesse fides.
Prima mea est igitur Veneri placuisse voluptas,
proxima me visam praemia summa tibi,
nec te Palladios nec te Junonis honores
auditis Helenae praeposuisse bonis.
Ergo ego sum virtus, ego sum tibi nobile regnum.
Ferrea sim, si non hoc ego pectus amem.
Ferrea, crede mihi, non sum ; sed amare repugno
illum, quem fieri vix puto posse meum.
Quid bibulum curvo proscindere litus aratro
spemque sequi coner, quam locus ipse negat ?
Sum rudis ad Veneris furtum nullaque fidelem
(di mihi sunt testes) lusimus arte virum.
Nunc quoque, quod tacito mando mea verba libello,
fungitur officio littera nostra novo.
Felices, quibus usus adest ! Ego nescia rerum
difficilem culpae suspicor esse viam.
Ipse malo metus est ; jam nunc confundor et omnes
in nostris oculos vultibus esse reor.
Nec reor hoc falso ; sensi mala murmura vulgi,
et quasdam voces rettulit Aethra mihi.
At tu dissimula, nisi si desistere mavis.
Sed cur desistas ? dissimulare potes.
Lude, sed occulte. Major, non maxima, nobis
est data libertas, quod Menelaus abest.
Ille quidem procul est, ita re cogente, profectus ;
magna fuit subitae justaque causa viae ;
aut mihi sic visum est. Ego, cum dubitaret an iret :
"Quam primum, dixi, fac rediturus eas."
Omine laetatus dedit oscula, "resque domusque
et tibi sit curae Troicus hospes" ait.
Vix tenui risum, quem dum conpescere luctor,
nil illi potui dicere praeter "erit."
Vela quidem Creten ventis dedit ille secundis ;
sed tu non ideo cuncta licere puta.
Sic meus hinc vir abest ut me custodiat absens.
An nescis longas regibus esse manus ?
Forma quoque est oneri ; nam quo constantius ore
laudamur vestro, justius ille timet.
Quae juvat, ut nunc est, eadem mihi gloria damno est,
et melius famae verba dedisse fuit.
Nec quod abest hic me tecum mirare relictam ;
moribus et vitae credidit ille meae.
De facie metuit, vitae confidit, et illum
securum probitas, forma timere facit.
Tempora ne pereant ultro data praecipis, utque
simplicis utamur commoditate viri.
Et libet et timeo, nec adhuc exacta voluntas
est satis ; in dubio pectora nostra labant.
Et vir abest nobis et tu sine conjuge dormis,
inque vicem tua me, te mea forma capit ;
et longae noctes, et jam sermone coimus,
et tu, me miseram ! blandus, et una domus.
Ah ! peream, si non invitant omnia culpam ;

nescio quo tardor sed tamen ipsa metu.
Quod male persuades, utinam bene cogere posses !
vi mea rusticitas excutienda fuit.
Utilis interdum est ipsis injuria passis ;
sic certe felix esse coacta forem.
Dum novus est, potius coepto pugnemus amori ;
flamma recens parva sparsa resedit aqua.
Certus in hospitibus non est amor : errat, ut ipsi,
cumque nihil speres firmius esse, fugit.
Hypsipyle testis, testis Minoia virgo est,
in non exhibitis utraque lusa toris.
Tu quoque dilectam multos, infide, per annos
diceris Oenonen destituisse tuam ;
nec tamen ipse negas, et nobis omnia de te
quaerere, si nescis, maxima cura fuit.
Adde quod, ut cupias constans in amore manere,
non potes ; expediunt jam tua vela Phryges.
Dum loqueris mecum, dum nox sperata paratur,
qui ferat in patriam, jam tibi ventus erit.
Cursibus in mediis novitatis plena relinques
gaudia ; cum ventis noster abibit amor.
An sequar, ut suades, laudataque Pergama visam
pronurus et magni Laomedontis ero ?
Non ita contemno volucris praeconia famae,
ut probris terras impleat illa meis.
Quid de me poterit Sparte, quid Achaia tota,
quid gentes Asiae, quid tua Troja loqui ?
Quid de me poterit Sparte, quid Achaia tota,
totque tui fratres Dardanidesque nurus ?
Tu quoque qui poteris fore me sperare fidelem
et non exemplis anxius esse tuis ?
Quicumque Iliacos intraverit advena portus,
is tibi solliciti causa timoris erit.
Ipse mihi quotiens iratus "adultera" dices,
oblitus nostro crimen inesse tuum !
Delicti fies idem reprensor et auctor.
Terra, precor, vultus obruat ante meos !
At fruar Iliacis opibus cultuque beato
donaque promissis uberiora feram,
purpura nempe mihi pretiosaque texta dabuntur,
congestoque auri pondere dives ero.
Da veniam fassae. Non sunt tua munera tanti ;
nescio quo tellus me tenet ista modo.
Quis mihi, si laedar, Phrygiis succurret in oris ?
Unde petam fratres, unde parentis opem ?
Omnia Medeae fallax promisit Iason :
pulsa est Aesonia num minus illa domo ?
Non erat Aeetes, ad quem despecta rediret,
non Idyia parens Chalciopeque soror.
Tale nihil timeam. Sed nec Medea timebat.
Fallitur augurio spes bona saepe suo.
Omnibus invenies, quae nunc jactantur in alto,
navibus a portu lene fuisse fretum.
Fax quoque me terret, quam se peperisse cruentam
ante diem partus est tua visa parens ;
et vatum timeo monitus, quos igne Pelasgo
Ilion arsurum praemonuisse ferunt.
Utque favet Cytherea tibi, quia vicit habetque

parta per arbitrium bina tropaea tuum,
sic illas vereor, quae, si tua gloria vera est,
judice te causam non tenuere duae.
[Nec dubito quin, te si prosequar, arma parentur ;
ibit per gladios, ei mihi ! noster amor.]
An fera Centauris indicere bella coegit
Atracis Haemonios Hippodamia viros ;
tu fore tam justa lentum Menelaon in ira
et geminos fratres Tyndareumque putas ?
Quod bene te jactes et fortia facta loquaris,
a verbis facies dissidet ista tuis ;
apta magis Veneri quam sunt tua corpora Marti.
Bella gerant fortes ; tu, Pari, semper ama.
Hectora, quem laudas, pro te pugnare jubeto ;
militia est operis altera digna tuis.
His ego, si saperem pauloque audacior essem,
uterer ; utetur, siqua puella sapit.
Ast ego deposito faciam fortasse pudore
et dabo cunctatas tempore victa manus.
Quod petis, ut furtim praesentes ista loquamur,
scimus quid captes conloquiumque voces ;
sed nimium properas, et adhuc tua messis in herba est.
Haec mora sit voto forsan amica tuo.
Hactenus arcanum furtivae conscia mentis
littera jam lasso pollice sistat opus.
Cetera per socias Clymenen Aethramque loquamur,
quae mihi sunt comites consiliumque duae.

LEANDER HERONI

H_18

[Quam cuperem solitas, Hero, tibi ferre per undas
accipe Leandri, dum venit ipse, manum.
Mittit Abydenus, quam mallet ferre, salutem,
si cadat unda maris, Sesti puella, tibi.]
Si mihi di faciles si sunt in amore secundi,
invitis oculis haec mea verba leges.
Sed non sunt faciles ; nam cur mea vota morantur,
currere me nota nec patiuntur aqua ?
Ipsa vides caelum pice nigrius et freta ventis
turbida perque cavas vix adeunda rates.
Unus, et hic audax, a quo tibi littera nostra
redditur, e portu navita movit iter.
Ascensurus eram, nisi quod, cum vincula prorae
solveret, in speculis omnis Abydos erat.
Non poteram celare meos, velut ante, parentes,
quemque tegi volumus, non latuisset amor.
Protinus haec scribens : "Felix, i, littera, dixi ;
jam tibi formosam porriget illa manum.
Forsitan admotis etiam tangere labellis,
rumpere dum niveo vincula dente volet."
Talibus exiguo dictis mihi murmure verbis
cetera cum charta dextra locuta mea est.
At quanto mallem, quam scriberet, illa nataret,
meque per adsuetas sedula ferret aquas !
[Aptior illa quidem placido dare verbera ponto ;
est tamen et sensus apta ministra mei.]

Septima nox agitur, spatium mihi longius anno,
sollicitum raucis ut mare fervet aquis.
His ego si vidi mulcentem pectora somnum
noctibus, insani sit mora longa freti !
Rupe sedens aliqua specto tua litora tristis,
et, quo non possum corpore, mente feror.
Lumina quin etiam summa vigilantia turre
aut videt aut acies nostra videre putat.
Ter mihi deposita est in sicca vestis harena ;
ter grave temptavi carpere nudus iter ;
obstitit inceptis tumidum juvenalibus aequor,
mersit et adversis ora natantis aquis.
At tu, de rapidis inmansuetissime ventis,
quid mecum certa proelia mente geris ?
In me, si nescis, Borea, non aequora, saevis.
Quid faceres, esset ni tibi notus amor ?
Tam gelidus quod sis, num te tamen, improbe, quondam
ignibus Actaeis incaluisse negas ?
Gaudia rapturo siquis tibi claudere vellet
aerios aditus, quo paterere modo ?
Parce, precor, facilemque move moderatius auram.
Imperet Hippotades sic tibi triste nihil.
Vana peto, precibusque meis obmurmurat ipse,
quasque quatit, nulla parte coercet aquas.
Nunc daret audaces utinam mihi Daedalus alas,
Icarium quamvis hinc prope litus abest.
Quidquid erit, patiar, liceat modo corpus in auras
tollere, quod dubia saepe pependit aqua.
Interea, dum cuncta negant ventique fretumque,
mente agito furti tempora prima mei.
Nox erat incipiens (namque est meminisse voluptas),
cum foribus patriis egrediebar amans.
Nec mora, deposito pariter cum veste timore,
jactabam liquido bracchia lenta mari.
Luna fere tremulum praebebat lumen eunti
ut comes in nostras officiosa vias.
Hanc ego suspiciens : "Faveas, dea candida, dixi,
et subeant animo Latmia saxa tuo.
Non sinit Endymion te pectoris esse severi ;
flecte, precor, vultus ad mea furta tuos.
Tu, dea, mortalem caelo delapsa petebas.
Vera loqui liceat, quam sequor ipsa dea est ;
neu referam mores caelesti pectore dignos ;
forma nisi in veras non cadit illa deas.
A Veneris facie non est prior ulla tuaque ;
neve meis credas vocibus, ipsa vide.
Quantum, cum fulges radiis argentea puris,
concedunt flammis sidera cuncta tuis,
tanto formosis formosior omnibus illa est ;
si dubitas, caecum, Cynthia, lumen habes."
Haec ego, vel certe non his diversa, locutus
per mihi cedentes usque ferebar aquas ;
unda repercussae radiabat imagine lunae,
et nitor in tacita nocte diurnus erat ;
nullaque vox usquam, nullum veniebat ad aures
praeter dimotae corpore murmur aquae.
Alcyones solae, memores Ceycis amati,
nescio quid visae sunt mihi dulce queri.

Jamque fatigatis umero sub utroque lacertis
fortiter in summas erigor altus aquas.
Ut procul adspexi lumen : "Meus ignis in illo est ;
illa meum, dixi, litora lumen habent."
Et subito lassis vires rediere lacertis,
visaque, quam fuerat, mollior unda mihi.
Frigora ne possim gelidi sentire profundi,
qui calet in cupido pectore, praestat amor.
Quo magis accedo propioraque litora fiunt
quoque minus restat, plus libet ire mihi.
Cum vero possum cerni quoque, protinus addis
spectatrix animos, ut valeamque facis.
Nunc etiam nando dominae placuisse laboro
atque oculis jacto bracchia nostra tuis.
Te tua vix prohibet nutrix descendere in altum
(hoc quoque enim vidi, nec mihi verba dabas)
nec tamen effecit, quamvis retinebat euntem,
ne fieret prima pes tuus udus aqua.
Excipis amplexu feliciaque oscula jungis,
oscula, di magni, trans mare digna peti.
Eque tuis demptos umeris mihi tradis amictus
et madidam siccas aequoris imbre comam.
Cetera nox et nos et turris conscia novit
quodque mihi lumen per vada monstrat iter.
Non magis illius numerari gaudia noctis
Hellespontiaci quam maris alga potest.
Quo brevius spatium nobis ad furta dabatur,
hoc magis est cautum ne foret illud iners.
Jamque fugatura Tithoni conjuge noctem
praevius Aurorae Lucifer ortus erat.
Oscula congerimus properata sine ordine raptim
et querimur parvas noctibus esse moras.
Atque ita cunctatus monitu nutricis amaro
frigida deserta litora turre peto.
Digredimur flentes repetoque ego virginis aequor,
respiciens dominam, dum licet, usque meam.
Siqua fides vero est, veniens hinc esse natator,
cum redeo, videor naufragus esse mihi.
[Hoc quoque, si credes : ad te via prona videtur ;
a te cum redeo, clivus inertis aquae.]
Invitus repeto patriam (quis credere possit ?),
invitus certe nunc moror urbe mea.
Ei mihi ! cur animis juncti secernimur undis,
unaque mens, tellus non habet una duos ?
[Vel tua me Sestus, vel te mea sumat Abydos ;
tam tua terra mihi, quam tibi nostra placet.]
Cur ego confundor, quotiens confunditur aequor ?
Cur mihi causa levis, ventus, obesse potest ?
Jam nostros curvi norunt delphines amores,
ignotum nec me piscibus esse reor.
Jam patet attritus solitarum limes aquarum,
non aliter multa quam via pressa rota.
Quod mihi non esset nisi sic iter, ante querebar ;
at nunc per ventos hoc quoque deesse queror.
Fluctibus immodicis Athamantidos aequora canent
vixque manet portu tuta carina suo.
Hoc mare, cum primum de virgine nomina mersa,
quae tenet, est nanctum, tale fuisse puto.

Et satis amissa locus hic infamis ab Helle est,
     utque mihi parcat, nomine crimen habet.
Invideo Phrixo, quem per freta tristia tutum
     aurea lanigero vellere vexit ovis ;
nec tamen officium pecoris navisve requiro,
     dummodo, quas findam corpore, dentur aquae.
Arte egeo nulla ; fiat modo copia nandi,
     idem navigium, navita, vector ero.
Nec sequor aut Helicen, aut, qua Tyros utitur, Arcton ;
     publica non curat sidera noster amor.
Andromedan alius spectet claramque Coronam,
     quaeque micat gelido Parrhasis Ursa polo ;
at mihi, quod Perseus et cum Jove Liber amarunt,
     indicium dubiae non placet esse viae.
Est aliud lumen, multo mihi certius istis,
     non errat tenebris quo duce noster amor ;
hoc ego dum spectem, Colchos et in ultima Ponti,
     quaque viam fecit Thessala pinus eam ;
et juvenem possim superare Palaemona nando
     miraque quem subito reddidit herba deum.
Saepe per adsiduos languent mea bracchia motus
     vixque per immensas fessa trahuntur aquas.
His ego cum dixi : "pretium non vile laboris,
     jam dominae vobis colla tenenda dabo",
protinus illa valent atque ad sua praemia tendunt,
     ut celer Eleo carcere missus equus.
Ipse meos igitur servo, quibus uror, amores
     teque, magis caelo digna puella, sequor.
Digna quidem caelo es, sed nunc tellure morare
     aut dic ad superos et mihi qua sit iter.
Hic es, et exigue misero contingis amanti,
     cumque mea fiunt turbida mente freta.
Quid mihi, quod lato non separor aequore, prodest ?
     Num minus haec nobis tam brevis obstat aqua ?
An malim, dubito, toto procul orbe remotus
     cum domina longe spem quoque habere meam.
Quo propius nunc es, flamma propiore calesco
     et res non semper, spes mihi semper adest.
Paene manu, quod amo (tanta est vicinia) tango,
     saepe sed heu ! lacrimas hoc mihi "paene" movet.
Velle quid est aliud fugientia prendere poma
     spemque suo refugi fluminis ore sequi ?
Ergo ego te numquam, nisi cum volet unda, tenebo
     et me felicem nulla videbit hiemps,
cumque minus firmum nil sit quam ventus et unda,
     in ventis et aqua spes mea semper erit ?
Aestus adhuc tamen est ; quid, cum mihi laeserit aequor
     Plias et Arctophylax Oleniumque pecus ?
Aut ego non novi, quam sim temerarius, aut me
     in freta non cautus tum quoque mittet Amor.
Neve putes id me, quod abest, promittere tempus,
     pignora polliciti non tibi tarda dabo.
Sit tumidum paucis etiam nunc noctibus aequor,
     ire per invitas experiemur aquas ;
aut mihi continget felix audacia salvo,
     aut mors solliciti finis amoris erit.
Optabo tamen ut partis expellar in istas
     et teneant portus naufraga membra tuos.

Flebis enim tactuque meum dignabere corpus
et "mortis, dices, huic ego causa fui."
Scilicet interitus offenderis omine nostri,
litteraque invisa est hac mea parte tibi.
Desino ; parce queri. Sed uti mare finiat iram,
accedant, quaeso, fac tua vota meis.
Pace brevi nobis opus est, dum transferor isto ;
cum tua contigero litora, perstet hiemps.
Istic est aptum nostrae navale carinae
et melius nulla stat mea puppis aqua.
Illic me claudat Boreas, ubi dulce morari est.
Tunc piger ad nandum, tunc ego cautus ero
nec faciam surdis convicia fluctibus ulla
triste nataturo nec querar esse fretum.
Me pariter venti teneant tenerique lacerti,
per causas istic impediarque duas.
Cum patietur hiemps, remis ego corporis utar ;
lumen in adspectu tu modo semper habe.
Interea pro me pernoctet epistula tecum,
quam precor ut minima prosequar ipse mora.

HERO LEANDRO

H_19

Quam mihi misisti verbis, Leandre, salutem
ut possim missam rebus habere, veni.
Longa mora est nobis omnis, quae gaudia differt.
Da veniam fassae ; non patienter amo.
Urimur igne pari, sed sum tibi viribus impar ;
fortius ingenium suspicor esse viris.
Ut corpus, teneris ita mens infirma puellis ;
deficiam, parvi temporis adde moram.
Vos modo venando, modo rus geniale colendo,
ponitis in varia tempora longa mora ;
aut fora vos retinent aut unctae dona palaestrae,
flectitis aut freno colla sequacis equi ;
nunc volucrem laqueo, nunc piscem ducitis hamo ;
diluitur posito serior hora mero.
At mihi summotae, vel si minus acriter urar,
quod faciam, superest praeter amare nihil.
Quod superest, facio, teque, o mea sola voluptas,
plus quoque, quam reddi quod mihi possit, amo.
Aut ego cum cana de te nutrice susurro,
quaeque tuum, miror, causa moretur iter ;
aut mare prospiciens odioso concita vento
corripio verbis aequora paene tuis ;
aut, ubi saevitiae paulum gravis unda remisit,
posse quidem, sed te nolle venire, queror ;
dumque queror, lacrimae per amantia lumina manant,
pollice quas tremulo conscia siccat anus.
Saepe tui specto si sint in litore passus,
impositas tamquam servet harena notas ;
[utque rogem de te et scribam tibi, siquis Abydo
venerit, aut, quaero, siquis Abydon eat.]
Quid referam, quotiens dem vestibus oscula, quas tu
Hellespontiaca ponis iturus aqua ?
Sic ubi lux acta est et noctis amicior hora

exhibuit pulso sidera clara die,
protinus in summo vigilantia lumina tecto
ponimus, adsuetae signa notamque viae,
tortaque versato ducentes stamina fuso
feminea tardas fallimus arte moras.
Quid loquar interea tam longo tempore, quaeris.
Nil nisi Leandri nomen in ore meo est.
"Jamne putas exisse domo mea gaudia, nutrix,
an vigilant omnes et timet ille suos ?
Jamne suas umeris illum deponere vestes,
Pallade jam pingui tinguere membra putas ? "
adnuit illa fere, non nostra quod oscula curet,
sed movet obrepens somnus anile caput.
Postque morae minimum : "Jam certe navigat, inquit,
lentaque dimotis bracchia jactat aquis."
Paucaque cum tacta perfeci stamina terra,
an medio possis, quaerimus, esse freto,
et modo prospicimus, timida modo voce precamur
ut tibi det faciles utilis aura vias.
Auribus intentis voces captamus et omnem
adventus strepitum credimus esse tui.
Sic ubi deceptae pars est mihi maxima noctis
acta, subit furtim lumina fessa sopor.
Forsitan invitus mecum tamen, improbe, dormis
et, quamquam non vis ipse venire, venis ;
nam modo te videor prope jam spectare natantem,
bracchia nunc umeris umida ferre meis,
nunc dare, quae soleo, madidis velamina membris,
pectora nunc nostro juncta fovere sinu
multaque praeterea linguae reticenda modesta,
quae fecisse juvat, facta referre pudet.
Me miseram ! brevis est haec et non vera voluptas ;
nam tu cum somno semper abire soles.
Firmius o cupidi tandem coeamus amantes,
nec careant vera gaudia nostra fide !
Cur ego tot viduas exegi frigida noctes ?
Cur totiens a me, lente natator, abes ?
Est mare, confiteor, non nunc tractabile nanti ;
nocte sed hesterna lenior aura fuit.
Cur ea praeterita est ? cur non ventura timebas ?
Tam bona cur periit, nec tibi rapta via est ?
Protinus ut similis detur tibi copia cursus,
hoc melior certe, quo prior, illa fuit.
At cito mutata est jactati forma profundi ;
tempore, cum properas, saepe minore venis.
Hic, puto, deprensus, nil, quod querereris, haberes,
meque tibi amplexo nulla noceret hiemps.
Certe ego tum ventos audirem laeta sonantes
et numquam placidas esse precarer aquas.
Quid tamen evenit cur sis metuentior undae
contemptumque prius nunc vereare fretum ?
Nam memini, cum te saevum veniente minaxque
non minus, aut multo non minus, aequor erat,
cum tibi clamabam : "sic tu temerarius esto,
ne miserae virtus sit tua flenda mihi !"
Unde novus timor hic, quoque illa audacia fugit ?
Magnus ubi est spretis ille natator aquis ?
Sis tamen hoc potius, quam quod prius esse solebas,

et facias placidum per mare tutus iter,
dummodo sis idem, dum sic ut scribis amemur,
flammaque non fiat frigidus illa cinis.
Non ego tam ventos timeo mea vota morantes,
quam similis vento ne tuus erret amor,
ne non sim tanti, superentque pericula causam,
et videar merces esse labore minor.
Interdum metuo patria ne laedar et impar
dicar Abydeno Thressa puella toro.
Ferre tamen possum patientius omnia, quam si
otia nescio qua paelice captus agis,
in tua si veniunt alieni colla lacerti,
fitque novus nostri finis amoris amor.
A ! potius peream quam crimine vulnerer isto,
fataque sint culpa nostra priora tua !
Nec quia venturi dederis mihi signa doloris,
haec loquor aut fama sollicitata nova.
Omnia sed vereor. Quis enim securus amavit ?
Cogit et absentes plura timere locus.
Felices illas, sua quas praesentia nosse
crimina vera jubet, falsa timere vetat.
Nos tam vana movet quam facta injuria fallit,
incitat et morsus error uterque pares.
O ! utinam venias, aut ut ventusve paterve
causaque sit certe femina nulla morae.
Quodsi quam sciero, moriar, mihi crede, dolendo ;
jamdudum pecca, si mea fata petis.
Sed neque peccabis, frustraque ego terreor istis,
quoque minus venias, invida pugnat hiemps.
Me miseram ! quanto planguntur litora fluctu,
et latet obscura condita nube dies !
Forsitan ad pontum mater pia venerit Helles
mersaque roratis nata fleatur aquis,
an mare ab inviso privignae nomine dictum
vexat in aequoream versa noverca deam ?
Non favet, ut nunc est, teneris locus iste puellis ;
hac Helle periit, hac ego laedor aqua.
At tibi flammarum memori, Neptune, tuarum
nullus erat ventis impediendus amor,
si neque Amymone nec laudatissima forma
criminis est Tyro fabula vana tui
lucidaque Alcyone Calyceque Hecataeone nata,
et nondum nexis angue Medusa comis
flavaque Laodice caeloque recepta Celaeno,
et quarum memini nomina lecta mihi,
has certe pluresque canunt, Neptune, poetae
molle latus lateri conposuisse tuo.
Cur igitur, totiens vires expertus amoris,
adsuetum nobis turbine claudis iter ?
Parce, ferox, latoque mari tua proelia misce.
Seducit terras haec brevis unda duas.
Te decet aut magnas magnum jactare carinas
aut etiam totis classibus esse trucem ;
turpe deo pelagi juvenem terrere natantem,
gloriaque est stagno quolibet ista minor.
Nobilis ille quidem est et clarus origine, sed non
a tibi suspecto ducit Ulixe genus.
Da veniam servaque duos : natat ille, sed isdem

corpus Leandri, spes mea pendet aquis.
Sternuit en lumen (posito nam scribimus illo),
sternuit et nobis prospera signa dedit.
Ecce merum nutrix faustos instillat in ignes,
"Crasque erimus plures", inquit et ipsa bibit.
Effice nos plures, evicta per aequora lapsus,
o penitus toto corde recepte mihi !
In tua castra redi, socii desertor amoris ;
ponuntur medio cur mea membra toro ?
Quod timeas, non est ; auso Venus ipsa favebit
sternet et aequoreas aequore nata vias.
[Ire libet medias ipsi mihi saepe per undas,
sed solet hoc maribus tutius esse fretum.
Nam cur hac vectis Phrixo Phrixique sorore
sola dedit vastis femina nomen aquis ?]
Forsitan ad reditum metuas ne tempora desint,
aut gemini nequeas ferre laboris onus.
At nos diversi medium coeamus in aequor
obviaque in summis oscula demus aquis,
atque ita quisque suas iterum redeamus ad urbes.
Exiguum sed plus quam nihil illud erit.
Vel pudor hic utinam, qui nos clam cogit amare,
vel timidus famae cedere vellet amor !
Nunc male res junctae, calor et reverentia, pugnant.
Quid sequar, in dubio est ; haec decet, ille juvat.
Ut semel intravit Colchos Pagasaeus Iason,
impositam celeri Phasida puppe tulit ;
ut semel Idaeus Lacedaemona venit adulter,
cum praeda rediit protinus ille sua.
Tu quam saepe petis quod amas, tam saepe relinquis,
et quotiens grave sit puppibus ire, natas.
Sic tamen, o juvenis tumidarum victor aquarum,
sic facito spernas, ut vereare, fretum.
Arte laboratae merguntur ab aequore naves ;
tu tua plus remis bracchia posse putas ?
Quod cupis, hoc nautae metuunt, Leandre, natare ;
exitus hic fractis puppibus esse solet.
Me miseram ! cupio non persuadere quod hortor,
sisque, precor, monitis fortior ipse meis,
dummodo pervenias excussaque saepe per undas
inicias umeris bracchia lassa meis.
Sed mihi, caeruleas quotiens obvertor ad undas,
nescio quid pavidum pectora frigus habet.
Nec minus hesternae confundor imagine noctis,
quamvis est sacris illa piata meis.
Namque sub aurora, jam dormitante lucerna,
somnia quo cerni tempore vera solent,
stamina de digitis cecidere sopore remissis,
collaque pulvino nostra ferenda dedi.
Hic ego ventosas nantem delphina per undas
cernere non dubia sum mihi visa fide,
quem postquam bibulis inlisit fluctus harenis,
unda simul miserum vitaque deseruit.
Quidquid id est, timeo ; nec tu mea somnia ride
nec nisi tranquillo bracchia crede mari.
Si tibi non parcis, dilectae parce puellae,
quae numquam nisi te sospite sospes ero.
Spes tamen est fractis vicinae pacis in undis ;

tum placidas toto pectore finde vias.
Interea, quoniam nanti freta pervia non sunt,
leniat invisas littera missa moras.

ACONTIUS CYDIPPAE

H_20

[Accipe, Cydippe, despecti nomen Aconti
illius in pomo qui tibi verba dedit.]
Pone metum ; nihil hic iterum jurabis amanti ;
promissam satis est te semel esse mihi.
Perlege. Discedat sic corpore languor ab isto,
quod meus est ulla parte dolere dolor.
Quid pudor ante subit ? nam, sicut in aede Dianae,
suspicor ingenuas erubuisse genas.
Conjugium pactamque fidem, non crimina posco ;
debitus ut conjunx, non ut adulter amo.
Verba licet repetas, quae demptus ab arbore fetus
pertulit ad castas me jaciente manus ;
invenies illic id te spondere quod opto
te potius, virgo, quam meminisse deam.
Nunc quoque idem studeo ; studium tamen acrius illud
adsumpsit vires auctaque flamma mora est,
quique fuit numquam parvus, nunc tempore longo
et spe, quam dederas tu mihi, crevit amor.
Spem mihi tu dederas ; meus hic tibi credidit ardor ;
non potes hoc factum teste negare dea.
Adfuit et, praesens, ut erant, tua verba notavit
et visa est mota dicta probasse coma.
Deceptam dicas nostra te fraude licebit,
dum fraudis nostrae causa feratur amor.
Fraus mea quid petiit, nisi uti tibi jungerer uni ?
[Id te, quod quereris, conciliare potest.]
Non ego natura nec sum tam callidus usu ;
sollertem tu me, crede, puella, facis.
Te mihi compositis, siquid tamen egimus, a me
adstrinxit verbis ingeniosus Amor.
Dictatis ab eo feci sponsalia verbis
consultoque fui juris Amore vafer.
Sit fraus huic facto nomen, dicarque dolosus,
si tamen est, quod ames, velle tenere, dolus.
En, iterum scribo mittoque rogantia verba ;
altera fraus haec est, quodque queraris habes.
Si noceo quod amo, fateor, sine fine nocebo,
teque petam, caveas tu licet, usque petam.
Per gladios alii placitas rapuere puellas ;
scripta mihi caute littera crimen erit ?
Di faciant possim plures imponere nodos,
ut tua sit nulla libera parte fides.
Mille doli restant ; clivo sudamus in imo ;
ardor inexpertum nil sinet esse meus.
[Sit dubium, possisne capi, captabere certe ;
exitus in dis est, sed capiere tamen.]
Ut partem effugias, non omnia retia falles,
quae tibi, quam credis, plura tetendit Amor.
Si non proficient artes, veniemus ad arma,
vique tui cupido rapta ferere sinu.

Non sum qui soleam Paridis reprehendere factum
nec quemquam, qui vir, posset ut esse, fuit.
Nos quoque - sed taceo. Mors hujus poena rapinae
ut sit, erit, quam te non habuisse, minor.
Aut esses formosa minus, peterere modeste ;
audaces facie cogimur esse tua.
Tu facis hoc oculique tui, quibus ignea cedunt
sidera, qui flammae causa fuere meae ;
hoc faciunt flavi crines et eburnea cervix,
quaeque, precor, veniant in mea colla manus,
et decor et motus sine rusticitate pudentes,
et, Thetidis qualis vix rear esse, pedes.
Cetera si possem laudare, beatior essem,
nec dubito, totum quin sibi par sit opus.
Hac ego compulsus, non est mirabile, forma
si pignus volui vocis habere tuae.
Denique, dum captam tu te cogare fateri,
insidiis esto capta puella meis.
Invidiam patiar ; passo sua praemia dentur.
Cur suus a tanto crimine fructus abest ?
[Hesionen Telamon, Briseida cepit Achilles ;
utraque victorem nempe secuta virum.]
Quamlibet accuses et sis irata licebit,
irata liceat dum mihi posse frui.
Idem, qui facimus, factam tenuabimus iram,
copia placandi sit modo parva tui.
Ante tuos liceat flentes consistere vultus
et liceat lacrimis addere verba sua,
utque solent famuli, cum verbera saeva verentur,
tendere submissas ad tua crura manus.
Ignoras tua jura : voca. Cur arguor absens ?
Jamdudum dominae more venire jube.
Ipsa meos scindas licet imperiosa capillos,
oraque sint digitis livida nostra tuis,
omnia perpetiar ; tantum fortasse timebo
corpore laedatur ne manus ista meo.
Sed neque conpedibus nec me conpesce catenis ;
servabor firmo vinctus amore tui.
Cum bene se quantumque volet satiaverit ira,
ipsa tibi dices : "quam patienter amat ! "
Ipsa tibi dices, ubi videris omnia ferre :
"Tam bene qui servit, serviat iste mihi ! "
Nunc reus infelix absens agor, et mea, cum sit
optima, non ullo causa tuente perit.
Hoc quoque, quod tu vis, sit scriptum injuria nostrum ;
quod de me solo nempe queraris, habes.
Non meruit falli mecum quoque Delia ; si non
vis mihi promissum reddere, redde deae.
[Adfuit et vidit, cum tu decepta rubebas
et vocem memori condidit aure tuam.]
Omina re careant ; nihil est violentius illa,
cum sua, quod nolim, numina laesa videt.
Testis erit Calydonis aper sic saevus ut illo
sit magis in natum saeva reperta parens.
Testis et Actaeon, quondam fera creditus illis,
ipse dedit leto cum quibus ante feras,
quaeque superba parens saxo per corpus oborto
nunc quoque Mygdonia flebilis adstat humo.

Ei mihi ! Cydippe, timeo tibi dicere verum,
ne videar causa falsa monere mea ;
dicendum tamen est. Hoc, tu, mihi crede, quod aegra
ipso nubendi tempore saepe jaces,
consulit ipsa tibi, neu sis perjura laborat
et salvam salva te cupit esse fide.
Inde fit ut, quotiens existere perfida temptas,
peccatum totiens corrigat illa tuum.
Parce movere feros animosae virginis arcus ;
mitis adhuc fieri, si patiare, potest.
Parce, precor, teneros corrumpere febribus artus ;
servetur facies ista fruenda mihi ;
serventur vultus ad nostra incendia nati,
quique subest niveo levis in ore rubor.
Hostibus et siquis, ne fias nostra, repugnat,
sic sit ut invalida te solet esse mihi.
Torqueor ex aequo vel te nubente vel aegra,
dicere nec possum quid minus ipse velim.
Maceror interdum quod sim tibi causa dolendi,
teque mea laedi calliditate puto.
In caput o ! nostrum dominae perjuria quaeso
eveniant ; poena tuta sit illa mea.
Ne tamen ignorem, quid agas, ad limina crebro
anxius huc illuc dissimulanter eo ;
subsequor ancillam furtim famulumque requirens
profuerint somni quid tibi quidve cibi.
Me miserum, quod non medicorum jussa ministro
effingoque manus insideoque toro.
Et rursus miserum, quod me procul inde remoto,
quem minime vellem, forsitan alter adest.
Ille manus istas effingit et adsidet aegrae
invisus superis cum superisque mihi,
dumque suo temptat salientem pollice venam,
candida per causam bracchia saepe tenet
contrectatque sinus et forsitan oscula jungit ;
officio merces plenior ista suo est.
Quis tibi permisit nostras praecerpere messes ?
Ad segetem alterius quis tibi fecit iter ?
Iste sinus meus est ; mea turpiter oscula sumis ;
a mihi promisso corpore tolle manus.
Improbe, tolle manus ! Quam tangis, nostra futura est ;
postmodo si facies istud, adulter eris.
Elige de vacuis, quam non sibi vindicet alter ;
si nescis, dominum res habet ista suum.
Nec mihi credideris : recitetur formula pacti ;
neu falsam dicas esse, fac ipsa legat.
Alterius thalamo (tibi nos, tibi dicimus) exi.
Quid facis hic ? Exi, non vacat iste torus.
Nam quod habes et tu scripti verba altera pacti,
non erit idcirco par tua causa meae.
Haec mihi se pepigit, pater hanc tibi, primus ab illa ;
sed propior certe quam pater ipsa sibi est.
Promisit pater hanc, haec se juravit amanti ;
ille homines, haec est testificata deam.
Ille timet mendax, haec et perjura vocari ;
num dubitas, hic sit major an ille metus ?
Denique, ut amborum conferre pericula possis,
respice ad eventus : haec cubat, ille valet.

Nos quoque dissimili certamina mente subimus,
nec spes par nobis nec timor aequus adest.
Tu petis ex tuto, gravior mihi morte repulsa est,
idque ego jam, quod tu forsan amabis, amo.
Si tibi justitiae, si recti cura fuisset,
cedere debueras ignibus ipse meis.
Nunc, quoniam ferus hic pro causa pugnat iniqua,
ad te, Cydippe, littera nostra redit.
Hic facit ut jaceas et sis suspecta Dianae ;
hunc tu, si sapias, limen adire vetes.
[Hoc faciente subis tam saeva pericula vitae,
atque utinam pro te, qui movet illa, cadat !
Quem si reppuleris, nec, quem dea damnat, amaris,
et tu continuo terque ego salvus ero.]
Siste metum, virgo : stabili potiere salute ;
fac modo polliciti conscia templa colas.
Non bove mactato caelestia numina gaudent,
sed quae praestanda est et sine teste fide.
Ut valeant, aliae ferrum patiuntur et ignes ;
fert aliis tristem sucus amarus opem ;
nil opus est istis ; tantum perjuria vita
teque simul serva meque datamque fidem.
Praeteritae veniam dabit ignorantia culpae ;
exciderant animo foedera lecta tuo.
At monita es modo voce mea cum casibus istis,
quos, quotiens temptas fallere, ferre soles.
His quoque vitatis, in partu nempe rogabis,
ut tibi luciferas adferat illa manus ?
Audiet haec ; repetens quae sunt audita, requiret
iste tibi de quo conjuge partus eat.
Promittes votum ; scit te promittere falso.
Jurabis ; scit te fallere posse deos.
Non agitur de me ; cura majore laboro :
anxia sunt vitae pectora nostra tuae.
Cur modo te dubiam pavidi flevere parentes,
ignaros culpae quos facis esse tuae ?
Et cur ignorent ? Matri licet omnia narres ;
nil tua, Cydippe, facta ruboris habent.
Ordine fac referas ut sis mihi cognita primum,
sacra pharetratae dum facit ipsa deae,
ut te conspecta subito, si forte notasti,
restiterim fixis in tua membra genis ;
et te dum nimium miror, nota certa furoris,
deciderint umeris pallia lapsa meis ;
postmodo nescio qua venisse volubile malum,
verba ferens doctis insidiosa notis ;
quod quia sit lectum sancta praesente Diana,
esse tuam vinctam numine teste fidem.
Ne tamen ignoret scripti sententia quae sit,
lecta tibi quondam nunc quoque verba refer.
"Nube, precor, dicet, cui te bona numina jungunt ;
quem fore jurasti, sit gener ille mihi.
Quisquis is est, placeat, quoniam placet ante Dianae."
Talis erit mater, si modo mater erit.
Sed tamen ut quaerat quis sim qualisque videto :
inveniet vobis consuluisse deam.
Insula, Carthaeis quondam celeberrima nymphis,
cingitur Aegaeo, nomine Cea, mari.

Illa mihi patria est, nec, si generosa probatis
nomina, despectis arguor ortus avis.
Sunt et opes nobis, sunt et sine crimine mores ;
amplius utque nihil, me tibi jungit amor.
Appeteres talem vel non jurata maritum ;
juratae vel non talis habendus erat.
Haec tibi me in somnis jaculatrix scribere Phoebe,
haec tibi me vigilem scribere jussit Amor.
E quibus alterius mihi jam nocuere sagittae ;
alterius noceant ne tibi tela, cave.
Juncta salus nostra est : miserere meique tuique.
quid dubitas unam ferre duobus opem ?
Quod si contigerit, cum jam data signa sonabunt
tinctaque votivo sanguine Delos erit,
aurea ponetur mali felicis imago,
causaque versiculis scripta duobus erit :
"Effigie pomi testatur Acontius hujus,
quae fuerint in eo scripta fuisse rata."
[Longior infirmum ne lasset epistula corpus
clausaque consueto sit sibi fine ; vale.]

CYDIPPE ACONTIO

H_21

[Littera pervenit tua quo consuevit, Aconti
et paene est oculis insidiata meis.]
Pertimui scriptumque tuum sine murmure legi,
juraret ne quos inscia lingua deos.
Et, puto, captasses iterum, nisi ut ipse fateris,
promissam scires me satis esse semel.
Nec lectura fui, sed, si tibi dura fuissem,
aucta foret saevae forsitan ira deae.
Omnia cum faciam, cum dem pia tura Dianae,
illa tamen justa plus tibi parte favet,
[utque cupis credi, memori te vindicat ira ;
talis in Hippolyto vix fuit illa suo.]
At melius virgo favisset virginis annis,
quos vereor paucos ne velit esse mihi.
Languor enim causis non apparentibus haeret,
adjuvor et nulla fessa medentis ope.
Quam tibi nunc gracilem vix haec rescribere quamque
pallida vix cubito membra levare putas ?
Huc timor accedit, ne quis nisi conscia nutrix
colloquii nobis sentiat esse vices.
Ante fores sedet haec quid agamque rogantibus intus,
ut possim tuto scribere, "dormit" ait.
Mox, ubi, secreti longi causa optima, somnus
credibilis tarda desinit esse mora,
jamque venire videt quos non admittere durum est,
excreat et pacta dat mihi signa nota.
Sicut eram, properans verba inperfecta relinquo,
et tegitur trepido littera coepta sinu.
Inde meos digitos iterum repetita fatigat.
Quantus sit nobis adspicis ipse labor.
Quo peream si dignus eras, ut vera loquamur ;
sed melior justo quamque mereris ego.

Ergo te propter totiens incerta salutis
commentis poenas doque dedique tuis ?
Haec nobis formae te laudatore superbae
contingit merces et placuisse nocet ?
Si, tibi deformis, quod mallem, visa fuissem,
culpatum nulla corpus egeret ope ;
nunc laudata gemo, nunc me certamine vestro
perditis et proprio vulneror ipsa bono.
Dum neque tu cedis, nec se putat ille secundum,
tu votis obstas illius, ille tuis,
ipsa velut navis jactor, quam certus in altum
propellit Boreas, aestus et unda refert,
cumque dies caris optata parentibus instat,
immodicus pariter corporis ardor inest.
Ei mihi ! conjugii tempus crudelis ad ipsum
Persephone nostras pulsat acerba fores.
Jam pudet, et timeo, quamvis mihi conscia non sim,
offensos videar ne meruisse deos.
Accidere haec aliquis casu contendit, at alter
acceptum Superis hunc negat esse virum,
neve nihil credas in te quoque dicere famam,
facta veneficiis pars putat ista tuis.
Causa latet, mala nostra patent ; vos pace movetis
aspera submota proelia, plector ego.
Dic, a, nunc, solitoque tibi ne decipe more ;
quid facies odio, sic ubi amore noces ?
Si laedis quod amas, hostem sapienter amabis ;
me, precor, ut serves, perdere velle velis !
Aut tibi jam nulla est speratae cura puellae,
quam ferus indigna tabe perire sinis,
aut, dea si frustra pro me tibi saeva rogatur,
qua mihi te jactes, gratia nulla tua est.
Elige quid fingas. Non vis placare Dianam ;
immemor es nostri. Non potes ; illa tui est.
Vel numquam mallem vel non mihi tempore in illo
esset in Aegaeis cognita Delos aquis.
Tunc mea difficili deducta est aequore navis
et fuit ad coeptas hora sinistra vias.
Quo pede processi ? quo me pede limine movi ?
Picta citae tetigi quo pede texta ratis ?
Bis tamen adverso redierunt carbasa vento...
Mentior, a demens ! ille secundus erat.
Ille secundus erat, qui me referebat euntem
quique parum felix impediebat iter.
Atque utinam constans contra mea vela fuisset !
Sed stultum est venti de levitate queri.
Mota loci fama properabam visere Delon
et facere ignava puppe videbar iter.
Quam saepe ut tardis feci convicia remis
questaque sum vento lintea parca dari.
Et jam transieram Myconon, jam Tenon et Andron,
inque meis oculis candida Delos erat ;
quam procul ut vidi : "Quid me fugis, insula ? dixi.
Laberis in magno numquid, ut ante, mari ? "
Institeram terrae, cum jam prope luce peracta
demere purpureis Sol juga vellet equis.
Quos idem solitos postquam revocavit ad ortus,
comuntur nostrae matre jubente comae.

Ipsa dedit gemmas digitis et crinibus aurum
et vestes umeris induit ipsa meis.
Protinus egressae Superis, quibus insula sacra est,
flava salutatis tura merumque damus ;
dumque parens aras votivo sanguine tingit
sectaque fumosis ingerit exta focis,
sedula me nutrix altas quoque ducit in aedes,
erramusque vago per loca sacra pede ;
et modo porticibus spatior modo munera regum
miror et in cunctis stantia signa locis.
Miror et innumeris structam de cornibus aram
et de qua pariens arbore nixa dea est,
et quae praeterea (neque enim meminive libetve
quidquid ibi vidi dicere) Delos habet.
Forsitan haec spectans a te spectabar, Aconti,
visaque simplicitas est mea posse capi.
In templum redeo gradibus sublime Dianae ;
tutior hoc ecquis debuit esse locus ?
Mittitur ante pedes malum cum carmine tali...
Ei mihi ! juravi nunc quoque paene tibi.
Sustulit hoc nutrix mirataque "perlege" dixit.
Insidias legi, magne poeta, tuas.
Nomine conjugii dicto confusa pudore,
sensi me totis erubuisse genis
luminaque in gremio veluti defixa tenebam,
lumina propositi facta ministra tui.
Improbe, quid gaudes aut quae tibi gloria parta est,
quidve vir elusa virgine laudis habes ?
Non ego constiteram sumpta peltata securi,
qualis in Iliaco Penthesilea solo ;
nullus Amazonio caelatus balteus auro,
sicut ab Hippolyte, praeda relata tibi est.
Verba quid exultas tua si mihi verba dederunt,
sumque parum prudens capta puella dolis ?
Cydippen pomum, pomum Schoeneida cepit ;
tu nunc Hippomenes scilicet alter eris ?
At fuerat melius, si te puer iste tenebat,
quem tu nescio quas dicis habere faces,
more bonis solito spem non corrumpere fraude ;
exoranda tibi, non capienda fui.
Cur, me cum peteres, ea non profitenda putabas,
propter quae nobis ipse petendus eras ?
Cogere cur potius quam persuadere volebas,
si poteram audita condicione capi ?
Quid tibi nunc prodest jurandi formula juris
linguaque praesentem testificata deam ?
Quae jurat, mens est. Nil conjuravimus illa ;
illa fidem dictis addere sola potest.
[Consilium prudensque animi sententia jurat,
et nisi judicii vincula nulla valent.]
Si tibi conjugium volui promittere nostrum,
exige polliciti debita jura tori.
Sed si nil dedimus praeter sine pectore vocem,
verba suis frustra viribus orba tenes.
Non ego juravi ; legi jurantia verba ;
vir mihi non isto more legendus eras.
Decipe sic alias, succedat epistula pomo.
Si valet hoc, magnas ditibus aufer opes ;

fac jurent reges sua se tibi regna daturos,
sitque tuum toto quidquid in orbe placet.
Major es hoc ipsa multo, mihi crede, Diana,
si tua tam praesens littera numen habet.
Cum tamen haec dixi, cum me tibi firma negavi,
cum bene promissi causa peracta mei est,
confiteor, timeo saevae Latoidos iram
et corpus laedi suspicor inde meum.
Nam quare, quotiens socialia sacra parantur,
nupturae totiens languida membra cadunt ?
Ter mihi jam veniens positas Hymenaeus ad aras
fugit et e thalami limine terga dedit,
vixque manu pigra totiens infusa resurgunt
lumina, vix moto corripit igne faces.
Saepe coronatis stillant unguenta capillis
et trahitur multo splendida palla croco.
Cum tetigit limen, lacrimas mortisque timorem
cernit et a cultu multa remota suo,
et pudet in tristi laetum consurgere turba,
quique erat in palla, transit in ora rubor ;
proicit ipse sua deductas fronte coronas
spissaque de nitidis tergit amoma comis.
At mihi vae ! miserae torrentur febribus artus
et gravius justo pallia pondus habent.
Nostraque plorantes video super ora parentes
et face pro thalami fax mihi mortis adest.
Parce laboranti, picta dea laeta pharetra,
daque salutiferam jam mihi fratris opem.
Turpe tibi est, illum causas depellere leti,
te contra titulum mortis habere meae.
Numquid, in umbroso cum velles fonte lavari,
imprudens vultus ad tua labra tuli ?
Praeteriine tuas de tot caelestibus aras,
aque tua est nostra spreta parente parens ?
Nil ego peccavi, nisi quod perjuria legi
inque parum fausto carmine docta fui.
Tu quoque pro nobis, si non mentiris amorem,
tura feras ; prosint, quae nocuere, manus.
Cur, quae succenset quod adhuc tibi pacta puella
non tua sit, fieri ne tua possit agit ?
Omnia de viva tibi sunt speranda ; quid aufert
saeva mihi vitam, spem tibi diva mei ?
Nec tu credideris illum, cui destinor uxor,
aegra superposita membra fovere manu.
Adsidet ille quidem, quantum permittitur, ipse
sed meminit nostrum virginis esse torum.
Jam quoque nescio quid de se sensisse videtur ;
nam lacrimae causa saepe latente cadunt,
et minus audacter blanditur et oscula rara
appetit et timido me vocat ore suam.
Nec miror sensisse, notis cum prodar apertis ;
in dextrum vertor, cum venit ille, latus
nec loquor et tecto simulatur lumine somnus,
captantem tactus reicioque manum.
Ingemit et tacito suspirat pectore, me quod
infensam, quamvis non mereatur, habet.
Ei mihi, quod gaudes et te juvat ista voluntas !
Ei mihi, quod sensus sum tibi fassa meos !

Si mihi lingua foret, tu nostra justius ira,
qui mihi tendebas retia, dignus eras.
Scribis ut invalidum liceat tibi visere corpus :
es procul a nobis, et tamen inde noces.
Mirabar quare tibi nomen Acontius esset ;
quod faciat longe vulnus, acumen habes.
Certe ego convalui nondum de vulnere tali,
ut jaculo scriptis eminus icta tuis.
Quid tamen huc venias ? Sane miserabile corpus
ingenii videas magna tropaea tui !
Concidimus macie ; color est sine sanguine, qualem
in pomo refero mente fuisse tuo.
Candida nec mixto sublucent ora rubore ;
forma novi talis marmoris esse solet ;
argenti color est inter convivia talis,
quod tactum gelidae frigore pallet aquae.
Si me nunc videas, visam prius esse negabis :
"Arte nec est, dices, ista petenda mea",
promissique fidem, ne sim tibi juncta, remittes
et cupies illud non meminisse deam.
Forsitan et facies jurem ut contraria rursus,
quaeque legam mittes altera verba mihi.
Sed tamen adspiceres vellem, prout ipse rogabas,
et discas sponsae languida membra tuae.
Durius et ferro jam sit tibi pectus, Aconti,
tu veniam nostris vocibus ipse petas.
Ne tamen ignores, ope qua revalescere possim,
quaeritur a Delphis fata canente deo.
Is quoque nescio quam, nunc ut vaga fama susurrat,
neclectam queritur testis habere fidem.
Hoc deus et vates, hoc et mea carmina dicunt.
A ! desunt voto numina nulla tuo.
Unde tibi favor hic ? nisi si nova forte reperta est,
quae capiat magnos littera lecta deos.
Teque tenente deos, numen sequor ipsa deorum
doque libens victas in tua vota manus.
[Fassaque sum matri deceptae foedera linguae
lumina fixa tenens plena pudoris humo.]
Cetera cura tua est ; plus hoc quoque virgine factum,
non timuit tecum quod mea charta loqui.
Jam satis invalidos calamo lassavimus artus,
et manus officium longius aegra negat.
[Quid nisi, si cupio mihi jam contingere tecum,
restat ? Ut adscribat littera nostra "Vale".]